

Қозоқ халқи
билан дўстлигимиз
кўёши минг
йилликлар
қазридан
нур сачади.

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 15-iyun, shanba № 48 (8593)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ЙИГИРМА ИККИ ЙИЛЛИК БАЙРАМИГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ ВА УНИ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Халқимиз шу йил 1 сентябрь куни Ўзбекистон давлат мустақиллигининг йиғирма икки йиллик тўйини катта тантана, шоду хуррамлик билан кенг нишонлайди.

Биз учун энг улуғ, энг азиз айём бўлиши Мустақиллик байрамини марказда ва жойларда ҳар томонлама чуқур тайёргарлик билан кутиб олиш мамлакатимизда эзгу анъанага айланиб қолган.

Ҳақиқатан ҳам, умуммиллий байрамимиз бўлган бу қутлуғ сана ҳақида сўз борар экан, ўтган давр мобайнида босиб ўтган йўлимизни, амалга оширган ишларимизни ҳолисона сарҳисоб қилиб, бугунги ютуқ ва марраларга аввало қандай оғир ва машаққатли меҳнат эвазига эришганимизни яна ва яна бир бор кўз ўнгимиздан ўтказишимиз табиийдир.

Мустақиллик байрамининг йиғирма икки йиллигини юксак савияда, муносиб тарзда нишонлаш мақсадида:

1. Байрамга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича республика комиссиясининг таркиби иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Республика ва ҳудудий комиссиялар Мустақиллик байрамини пойтахтимиз Тошкент шаҳрида, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар марказларида, барча шаҳар, туман ва қишлоқларда уюшқоқлик билан, кўтаринки руҳда ўтказишга қаратилган, **“Қадр-қимматим, таянчим ва ифтихоримсан, мустақил Ўзбекистон!”** деган шioriн асосий ғоя сифатида ўзида муҳасам этган ташкилий-амалий, маданий-маънавий тадбирлар ҳамда тарғибот-ташвиқот ишлари дастурини ишлаб чиқсин.

2. Дастурни тайёрлашда қуйдаги масалаларга алоҳида эътибор қаратилсин:

мустақиллик — бу аввало ҳуқуқ эканини, фақат мустақиллик орқалигина шахс ўз қадр-қиммати, ор-номуси ва ғурурини англаши, истиқлол юртимизда яшаётган, миллати, тили, динидан қатъи назар, барча фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашнинг асосий омили эканини кенг очиб бериш;

халқимиз ўтган даврда турли синов ва қийинчиликларга қарамасдан, ўзининг мустаҳкам иродаси, қатъият ва матонати, истиқлол ғояларига садоқатини намоян этиб, жаҳон майдонида муносиб ҳурмат-эътибор қозонганини чуқур таҳлиллар орқали кўрсатиш;

Ўзбекистоннинг ўзига хос ва ўзига мос тараққиёт йўли — ўзбек моделининг мамлакатимиз учун ҳал қилувчи бир пайтда энг тўғри, энг оқилона йўл сифатида танланганини, ўтган йиллар давомида бу йўл юртимизда яшаётган ҳар қайси инсон, ҳар бир оила, бутун жамиятимиз ҳаётида синовдан ўтиб, амалда ҳар томонлама ўзини оқлагани ва бугунги кунда амалий натижасини бераётганини аҳоли ўртасида ўтказиладиган ташвиқот-тарғибот ишлари, жонли суҳбат ва мулоқотларнинг асосий йўналиши деб қабул қилиш;

мамлакатимизда мустақилликнинг биринчи кунларидан бошлаб белгилаб олинган “Ислохот — ислохот учун эмас, аввало инсон учун” деган, одамларимиз қалбидаги эзгу орзу-интилишларни яққол ифода этган олижаноб даъват халқимизни ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти куриш йўлида сафарбар этгани, юртдошларимизнинг юрагига чуқур кириб боргани истиқлол йилларида эришган барча ютуқларимизнинг ҳаёбахш манбаи бўлиб келаётганига алоҳида эътибор қаратиш;

мустақилликка эришиш арафасида ва истиқлолнинг дастлабки йилларида, мамлакатимизда кескин ижтимоий муаммолар гирдобидида қолиб кетган тахликали бир пайтда мавжуд вазиятни ижобий томонга ўзгартириш мақсадида амалга оширилган ислохотлар моҳиятини теран акс эттириш. Жумладан, ғоят оғир айни ўша шароитда аҳолига қўшимча томорқа ерлари ажратиш ҳақидаги фармон ва қарорлар қабул қилинган, шу асосда Ўзбекистон бўйича 2,5 миллион оилага ҳаммаси бўлиб 700 минг гектар сўғориладиган ер томорқа сифатида хусусий мулк қилиб берилгани қишлоқларимизда ижтимоий муаммоларни ечиш, айтиш мумкинки, жар ёқасида турган юртимизда тинчлик ва барқарорлиқни сақлаб қолишда улкан тарихий қадам бўлганини чуқур очиб бериш. Ана шундай ўзгаришлар туфайли одамлар дунёда адолат ва ҳақиқат борлигига, мустақиллик ҳар қайси оила, бутун халқимиз учун ҳеч нарса билан ўлчаб, қийслаб бўлмайдиган бебаҳо неъмат эканига чин дилдан ишонч ҳосил қилгани ва шу каби бошқа мисолларда мустақиллик деган буюқ тарихий ҳодисанинг қадр-қиммати ва аҳамияти ҳақида фикр юритиш;

(Давоми 2-бетда.)

МУШТАРАК ОЛИЖАНОБ МАҚСАДЛАР – МУСТАҲКАМ ДЎСТЛИК АСОСИ

Аввал хабар қилинганидек, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев 13 июнь куни расмий ташриф билан мамлакатимизга келди.

Ташрифнинг асосий тадбирлари 14 июнь куни Кўксаройда бўлиб ўтди. Олий мартабали меҳмонни расмий кутиб олиш маросими бўлди. Қозоғистон Республикаси Президенти шарафига фахрий қоровул саф тортди. Икки давлат раҳбарлари шохсупага кўтарилдилар. Ўзбекистон ва Қозоғистон давлат мадҳиялари янгради. Президентлар фахрий қоровул сафи олди-дан ўтдилар.

Икки давлат раҳбарлари тор доирадаги музокараларда Ўзбекистон-Қозоғистон муносабатларини ривожлантиришнинг муҳим масалаларини, минтақадаги ва халқаро майдондаги бугунги ҳолатни атрофлича муҳокама қилдилар.

Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг кўриб чиқилган икки ва кўп томонлама хусусиятга эга деярли барча масалалар бўйича позиция ва ёнда-

шувлари ўхшаш ва яқин экани таъкидланди.

Томонлар мамлакатларимиз ўртасида олий даражадаги давлатлараро мулоқотлар қарор топганини ҳамда давлатларимизнинг миллий манфаатларини ва бугунги давр талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳамкорликни ҳар томонлама янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш борасидаги интилишлари муштарак эканини таъкидладилар.

Қатъий сиёсий ирода, яқин ҳамжиҳатлик, мустаҳкам шартномавий-ҳуқуқий база ҳамда конструктив ҳамкорлик борасида тўпланган катта тажриба натижасида бугун узоқ муддатга мўлжалланган кенг кўламли самарали ҳамкорлик учун барча зарур шароитлар ва асослар яратилган.

(Давоми 3-бетда.)

ҚУВОНЧЛАРИМ БИР ОЛАМ!

14 июнь, жума, соат 18:00. Бўстонлик тумани, Қизилсув қишлоғи. Бу сафарларда кўп юрадиган инсон кундалигидан олинган сўзлар эмас. Орзулари осмон меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари учун Халқ таълими вазирлиги тасаруфидидаги “Меҳрибонлик” соғломлаштириш оромгоҳи жойлашган жой номи ва унинг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтган вақт.

Викорли тоғлар орасида жойлашган бу боҳаво масканда ёз бўйи 4 мавсумда Бухоро, Навоий, Самарқанд, Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳридаги 12 та Меҳрибонлик уйларининг 900 нафар, Андижон ва Гулистон шаҳарларидаги Болалар шаҳарчасининг 140 нафар, жами 1040 нафар тарбияланувчиларининг дам олишлари режалаштирилган.

(Давоми 6-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ЙИГИРМА ИККИ ЙИЛЛИК БАЙРАМИГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ ВА УНИ ЎТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

мустақиллигимизнинг иқтисодий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган энг муҳим стратегик дастурлар, жумладан, Ўзбекистоннинг галла мустақиллиги, ёқилги-энергетика, транспорт-коммуникация соҳасидаги мустақиллигини таъминлаш, иқтисодиётимизнинг етакчи соҳаларини модернизация қилиш, илғор техника ва технологиялар билан қуроллантириш, энг замонавий корхоналарни барпо этиш, кичик бизнес ва тadbirkorlik, фермерлик ҳаракатини бугунги талаблар асосида ривожлантириш мақсадида амалга оширилган том маънодаги улкан ишларнинг мазмун-моҳиятини кенг таҳлил қилиш;

истиклол йилларида бой тарихимиз, бебаҳо меросимиз, дину диёнатимиз, кўна урф-одат ва анъаналаримизнинг қайта тиклангани, истиқлол даври Ватанимиз учун чинакам маънавий тикланиш ва юксалиш даври бўлганини ифода этиш;

юртимизда мустақил давлат барпо этиш, ҳеч қимдан кам бўлмайдиган ҳаёт даражасига эришиш, Ўзбекистонимизни дунёдаги тараққий топган демократик давлатлар қаторига кўтаришдек улғу мақсадларни ўз олдимизга қўйиб, бу марраларнинг нақадар буюк ва масъулиятли эканини ўзимизга чуқур тасаввур қилган ҳолда, ана шундай юксак уфқлар сари дадил бораётганимизнинг энг асосий омил ва мезонларини кенг ёритиш. Бунда, аввало, ўз қадр-қимматини чуқур англаган, мустақил ва эркин фикрлайдиган, бетақдор миллий кадрларимиз, бебаҳо маданий меросимизнинг муносиб ворислари бўлиш билан бирга, дунё илму фани ютуқларини пухта ўзлаштириб, замон билан ҳамохан бўлиб яшашга, манаман деган давлатлардаги тенгдошлари билан бемалол беллашувга тайёр бўлган соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш масаласи истиқлол йилларида Ўзбекистонда давлат сиёсати даражасига кўтарилганини акс эттириш. Қандай оғир бўлмасин, ана шу буюк мақсадни амалга ошириш учун барча қуч-қудратимиз ва имкониятларимизни сафарбар этганимиз, шу йўлда аҳамиятини баҳолашнинг ўзи қийин бўлган ишларимизнинг амалий натижаларини кўрсатиш. Бугунги кунда бу ютуқлар ҳаётимизда, мамлакатимиз тарихида, ўзгаларнинг ҳавасини тортаётган барқарор ўсиш суръатларида яққол намён бўлаётгани, камол топаётган фарзандларимиз ҳаётимизнинг асосий, ҳал қилувчи кучи сифатида майдонга чиқаятганини таъсирчан мисолларда ифода этиш.

Юқорида зикр этилган фикрларни бундан ўн олти йил аввал қабул қилинган Қаррлар тайёрлаш миллий дастури ва унинг узвий давоми бўлган Мактаб таълимининг ривожлантириш давлат умуммиллий дастури ва бошқа муҳим ижтимоий дастурлар таҳлили орқали мамлакатимиз ва дунё жамоатчилигига етказиш;

давлатимиз томонидан мустақилликнинг илк кунларидан бошлаб аҳоли, биринчи навбатда ёшларимизнинг жисмонан бақувват, маънавий жиҳатдан етук авлод бўлиб улғайишига берилаётган юксак эътиборнинг яққол тасдиғи сифатида мамлакатимизда давлат бюджети ҳаражатлар қисмининг 60 фоизга

яқини таълим, соғлиқни сақлаш, илм-фан, маданият ва санъат, спорт соҳалари ривожига йўналтирилаётгани дунё тажрибасида камдан-кам учрашини, Ўзбекистон айни шу соҳаларда жаҳонда етакчи ўринларни эгаллаб бораётгани нуфузли халқаро эксперт ва таҳлил марказлари томонидан эътироф этилаётганига алоҳида аҳамият қаратиш;

истиклолнинг дастлабки йилларидан бошлаб мамлакатимиз аҳолисининг 50 фоиздан зиёдини ташкил этадиган хотин-қизларга доимий эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш, аёл зотини эъозлаш, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, оила ва жамият ҳаётидаги нуфузини ошириш, истеъдод ва қобилиятини рўёбга чиқариш, опа-сингилларимизнинг оғирини енгил қилишга қаратилган қарор ва дастурларнинг амалий натижаларини кўрсатиб бериш. Шулар қаторида оила, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, айниқса, қиз болаларнинг замонавий билим ва касб-хунарларни эгаллаб, ҳаётда муносиб ўрин олиши учун амалга оширилган кенг кўламли ишларимизнинг моҳияти ва аҳамияти, бу борадаги сиёсатнинг бугунги кунда изчил давом эттирилаётганини тарғибот-ташвиқот ишларининг бош мавзуси сифатида белгилаш;

мамлакатимиз, шаҳар ва қишлоқларимиз қиёфаси йилдан-йилга очилиб, тобора обод ва гўзал бўлиб бораётгани, жумладан, аҳолиимизнинг асосий қисми яшайдиган қишлоқ жойларда муносиб турмуш шaroитини яратиш, ижтимоий инфратузилма тармоқларини барпо этиш бўйича махсус давлат дастурлари жорий этилаётгани, қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар асосида шаҳар шaroитидан кам бўлмаган замонавий уй-жой массивлари комплекс барпо этилаётганини халқимиз ҳаётини янада фаровон қилишга қаратилган ишларнинг амалий намоёни сифатида қабул қилиш;

эришган барча ютуқларимизнинг ижодкори ва бунёдкори бўлган халқимизнинг онгу тафаккури, дунёқараши, ишга, ҳаётга муносабати бутунлай ўзгариб, дахлдорлик туйғуси, ўз кучи ва имкониятларига бўлган ишончи мустаҳкамлашиб бораётгани, мухтасар айтганда, мустақил тараққиёт йўлида қандай юксак марраларга эришган бўлсак, уларнинг барчасининг негизида авваламбор одамларимизнинг ўсиб бораётган сиёсий, ҳуқуқий, маданий савияси ва ижтимоий фаоллиги мужассам эканини акс эттириш;

ҳозирги кунда бизнинг қандай шиддатли ва нотинч замонда яшаётганимизни инobatта олган ҳолда, тинч ва оқойишта ҳаёт учун курашиш, керак бўлса, фидойилик кўрсатиб, доимо оғох, сезгир ва маънавий уйғоқ бўлиб яшаш, энг катта бойлигимиз бўлмиш юртимиздаги миллатлар ва фуқаролараро аҳиллик, ўзаро меҳр-оқибат ва ҳамжиҳатлик муҳитини кўз қорачиқдек асраш ва мустаҳкамлаш йўлида олиб борилаётган ишларнинг маъно-мазмунини очиб бериш;

айни мана шундай ўта мураккаб ва таҳликали бир шaroитда дунёнинг турли минтақалари, яқин ва узоқ ҳудудларида, ён-atroфимизда қарама-қаршилиқ ўноқлари кучайиб, бир сўз билан айтганда, хавф-хатар

тобора ўсиб бораётган бир вазиятда Ўзбекистоннинг халқаро майдонда олиб бораётган ташқи сиёсатини, унинг мамлакатимизнинг миллий манфаатларига жавоб берадиган стратегик устувор йўналишларини аниқ белгилаб олиш бугунги кунда энг долзарб масалалардан бири бўлиши табиийдир. Шу мақсадда 2012 йил сентябрь ойида қабул қилинган "Ўзбекистон Республикасининг ташқи сиёсий фаолияти концепциясини тасдиқлаш тўғрисида"ги қонунда белгилаб берилган асосий принциплар, яъни:

Ўзбекистоннинг турли ҳарбий сиёсий блоклардан узоқ бўлиши ҳақида;

ўзининг суверенитети ва ҳудудий халитлигини ҳимоя қилиш бўйича қатъий позицияга эга бўлиши ва ўз ҳудудида хорижий давлатларнинг ҳарбий базалари жойлаштирилишига йўл қўймаслиги ҳақида;

очик, изчил ва фаол ташқи сиёсат олиб бориши ҳақида аниқ-равсан баён этганини кенг оммага етказиш;

Ўзбекистон Қуролли Кучларининг мамлакатимиз мустақиллиги, суверенитети ва ҳудудий халитлигини сақлаш, тинч ва осуда ҳаётимизни ҳимоя қилишнинг мустаҳкам таянчи бўлиб келаётганини, ҳарбий хизматнинг ёшларимиз учун ҳақиқий мардлик, чиниқш ва тобланиш мактабига айлангани, халқ ва армия — бир тану бир жон эканини ҳаётий мисолларда кенг тарғиб этиш.

3. Республика Маънавият ва маърифат кенгаши томонидан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳрида Мустақиллик байрамига бағишлаб аҳолининг кенг қатламлари ўртасида жонли мулоқот ва суҳбатлар, учрашувлар, адабий-бадий кечалар, маданий тadbirlar ўтказиш мақсадида танлиқли олимлар, адиблар ва санъаткорлардан иборат маънавий-маърифий тарғибот гуруҳлари ташкил этилсин ҳамда уларнинг аниқ режа асосида фаолият олиб бориши таъминлансин.

4. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига Хотин-қизлар қўмитаси, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Нуроний" жағмармаси, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди билан биргаликда:

Мустақиллик байрамининг йигирма икки йиллигини муносиб нишонлаш учун жойларда ҳудудий комиссиялар тузиш, республика дастурида белгилаб берилган асосий мақсад ва вазифаларни амалга ошириш;

байрам муносабати билан халқимизга хос бўлган урф-одат ва анъаналарга муносиб равишда шаҳар ва қишлоқлар, маҳалла ва гузарлар, кўп қаватли уйлар атрофида ободонлаштириш бўйича тadbirlar режасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш топирилсин.

Мазкур режа ва дастурлардан ўрин олган тadbirlarни расмийлаштириш ва баландпарвозлик ҳолатларига йўл қўймасдан, кенг жамоатчилик вакиллари жалб этган ҳолда, одамларнинг қалби ва онгига етиб борадиган, уларнинг кайфиятини кўтарадиган, янги марралар сари илҳомлантирадиган халқчил ва таъсирчан руҳда ўтказишга алоҳида эътибор қаратилсин.

5. Республика комиссияси ўз йиғилишларида дастурда белгиланган чора-тadbirlar марказда ва жойларда қандай амалга оширилаётгани юзасидан ҳар бир ҳудуд, вазирлик ва идора раҳбарлари ҳисоботини мунтазам равишда эшитиб борсин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри, ўтказиладиган байрам дастурларини тайёрлашга оммавий томошалар бўйича юксак маҳорат ва тажрибага эга бўлган сценарист ва режиссёрлар, ёзувчи ва шоирлар, композитор ва балетмейстерлар, сахна рассомлари, истеъдодли ёш ижрочилар, фольклор санъати вакиллари билан иборат ижодий гуруҳлар кенг жалб этилсин.

7. Маданият ва спорт ишлари вазирлиги "Ўзбекнаво" эстрада бирлашмаси, Ёзувчилар ва Бастакорлар уюшмалари билан биргаликда юртимиз истиқлолини тараннум этишга қаратилган энг яхши қўшиқлар, мусиқа асарлари учун "Ягонасан, муқаддас Ватан!" республика танловининг якуний босқичини ўтказсин. Танлов ғолиблари ва совриндорлари Мустақиллик байрами арафасида эълон қилинсин.

8. Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси билан биргаликда август ойининг охирида мамлакатимиз мустақиллигига бағишланган "Энг улғу, энг азиз" анъанавий танловининг якуний босқичини ўтказсин.

9. Маданият ва спорт ишлари вазирлиги "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Ўзбекнаво" эстрада бирлашмаси ва Бастакорлар уюшмаси билан биргаликда ёш ижрочилар ўртасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Нихол" муқофотиға номзодларнинг республика саралаш босқичини ҳамда ғолиблар ижросидаги концерт дастурини август ойининг биринчи ярмида юқори даражада ташкил этсин.

10. Белгилаб қўйилсинки, ўтказиладиган байрам тadbirlari:

Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда Қорақалпоғистон Республикаси бюджети ва маҳаллий бюджетлар ҳамда жойлардаги ишлаб чиқариш корхоналари, ўқувликлари, жағмармалар ҳисобидан;

Тошкент шаҳрида республика бюджети ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджети маблағлари ҳисобидан тенг улушларда қопланади.

11. Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, "Жаҳон" ахборот агентлиги ва бошқа оммавий ахборот воситаларига Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма икки йиллик байрамини тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича амалга оширилаётган ишларни атрофича ёритиб бориш тавсия этилсин.

12. Мазкур қарорнинг ижросини таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2013 йил 12 июнь.

МУШТАРАК ОЛИЖАНОБ МАҚСАДЛАР — МУСТАҲКАМ ДЎСТЛИК АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистонда Қозоғистонга вақт синовидан ўтган ишончли кўшни сифатида қаралади. Қозоғистон ҳам мамлакатимизга ана шундай нуқтаи назар билан қарайди.

Ўзбек ва қозоқ халқларини кўп асрлик қардошлиқ ришталари, муштарак тарих ва тақдир, маънавий ва маданий қадриятлар, ўхшаш тил ва менталитет бирлаштириб туради. Таъкидланганидек, халқларимизнинг умумий тарихий меросини, шунингдек, уларнинг бугуни ва келажagini бир-биридан ажратили бўлмайди. Биз ҳар доим ўзаро яқин бўлганимиз ва ҳамisha бир-биримизга сўянмиз.

Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш нафақат ўзаро ҳамкорлиkning узок муддатли истиқболлари, айни вақтда бутун Марказий Осиё минтақаси барқарорлиги ва раванқини таъминлаш нуқтаи назаридан ҳам алоҳида муҳим аҳамият касб этади.

Ислом Каримов ва Нурсултон Назарбоев минтақавий хавфсизлик масалаларини муҳокама қилар эканлар, Ўзбекистон ва Қозоғистон Афғонистондаги вазият тезроқ изга тушишидан манфаатдор эканини таъкидладилар ҳамда давлатларимизнинг ўшбу мамлакат иқтисодиётини тиклашга қўшаётган ҳиссасини ижобий баҳоладилар.

Томонлар минтақавий ва халқаро ташкилотлар доирасида алоқаларни янада фаоллаштириш ва ҳамкорликдаги савб-ҳаракатларни мувофиқлаштириш масалалари юзасидан фикр алмашдилар. Кўп томонлама тузилмалар доирасидаги ҳамкорлигини изчил ривожлантириш барқарорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади ҳамда минтақавий ва халқаро даражада тараққиётнинг янги йўналишлари учун замин яратди. Шу маънода Ўзбекистон ва Қозоғистон бундан буюн ҳам БМТ, МДХ, ШХТ каби кўп томонлама тузилмалар доирасида бир-бирини ўзаро қўллаб-қувватлашга тайёр.

Учрашув чоғида икки ва кўп томонлама ҳамкорлик доирасидаги муносабатларга оид долзарб масалалар юзасидан фикр алмашиш, юзга келиши мумкин бўлган муаммоларга халқларимизнинг тўб манфаатларидан келиб чиққан ҳолда биргаликда ҳар икки томон учун мақбул ечим топиш мақсадида олий даражадаги Ўзбекистон-Қозоғистон мулоқотини давом эттиришга келишиб олинди.

Президентлар терроризм, наркотрафик, диний экстремизм, сепаратизм, трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши курашишда ўзаро ҳамкорлигини чуқурлаштириш муҳим эканлигини таъкидладилар.

Томонлар Ўрта Осиёда сувдан адолатли фойдаланиш тизими масалаларида ягона позицияни тасдиқладилар. Мазкур позиция минтақадаги барча сув-энергетика муаммоларини фақат халқаро ҳуқуқнинг умум-этирфот этилган нормалари ва минтақадаги барча мамлакат-

ларнинг манфаатларини албатта ҳисобга олган ҳолда ҳал қилиш зарурлигига асосланди. Дарёларнинг юқори қисмида қурилиш режалаштирилаётган ҳар қандай гидротехник иншоотлар БМТ шафелигида халқаро мустақил экспертизадан ўтказилиши шарт ҳамда Амударё ва Сирдарёнинг қуйи қисмида жойлашган мамлакатлар билан ўзаро келишиб олиниш лозим.

Президентлар музокарани икки мамлакат расмий делегациялари аъзолари иштирокида давом эттирдилар.

Кенгайтирилган таркибдаги музокараларда асосий эътибор савдо-иқтисодий ва сармоявий ҳамкорлик масалалари, маданий-гуманитар соҳадаги муносабатларга қаратилди.

Қозоғистон Ўзбекистоннинг савдо-иқтисодий соҳадаги муҳим шерикларидан бири бўлиб, ўзаро савдо изчил ва барқарор ўсиб бормоқда. 2012 йил якунларига кўра, мамлакатларимиз ўртасида товар айирбошлаш ҳажми 9,6 фоиз ошди ва 2 миллиард 752 миллион АҚШ долларини ташкил қилди. 2013 йилнинг январь-апрель ойларига эса ўшбу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 4,7 фоиз ўсди ва 920,4 миллион долларга етди.

Транспорт ва транспорт коммуникациялари соҳасидаги ҳамкорлик ўзаро муносабатларнинг устувор йўналишларидир. Бу борада юкларни транзит қилиш ва етказиб беришни ташкил этишда тариф ва нота-риф преференциялар бериш ҳамкорлигининг асосий жиҳатлари ҳисобланади. 2012 йил якунларига кўра, Ўзбекистоннинг Қозоғистон ҳудуди орқали транзит қилинган юкларни ҳажми 1474,6 минг тоннани, Қозоғистоннинг Ўзбекистон ҳудуди орқали транзит қилинган юкларни ҳажми 3142,9 минг тоннани ташкил қилди.

Бугунги кунда Ўзбекистон Республикасида Қозоғистон капитални иштирокида тузилган 177 корхона, шу жумладан 149 қўшма корхона ва 28 тўлиқ чет эл капиталли иштирокидаги корхона фаолият кўрсатмоқда.

Ўзбекистон Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлигида Қозоғистон ҳудудида Ўзбекистон Республикаси резидентлари иштирокида ташкил этилган 125 корхона рўйхатига қилинган. Вазирлик томонидан Қозоғистоннинг қатор йирик фирма ва компанияларининг ваколатхоналари аккредитация қилинган.

Давом этаётган жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозни шароитида ўзаро товар айирбошлаш ҳажмининг бугунги динамикасини сақлаб қолиш ва уни янада кўпайтириш мамлакатларимиз манфаатларига хизмат қилади. Музокараларда таъкидланганидек, мувозанатлашган тизим асосида ҳамда икки мамлакат миллий ишлаб чиқарувчилари маҳсулотларининг ўзаро эҳтиёж мавжуд бўлган товар гуруҳларини синчковлик билан аниқлаш орқали ўзаро савдо номенклатурасини кенгайтириш мумкин. Мисол учун, Ўзбе-

кистондан Қозоғистонга енгил ва юк автомобиллари, автобуслар, қишлоқ ҳўжалик техникаси, тайёр тўқимачилик маҳсулотлари, электротехника ва енгил саноат маҳсулотлари, қурилиш материаллари, ойна, полиэтилен ва Қозоғистон бозорида талаб бўлган бошқа товарларни экспорт қилиш бўйича ишга солинмаган катта захиралар мавжуд. Ўз навбатида, Ўзбекистон Қозоғистондан мамлакатимизда ишлаб чиқарилмайдиган, миллий иқтисодиётимиз эҳтиёжлари учун зарур бўлган, жумладан, металлпрокат, темир қотишмаси, ёғоч ва тахта каби маҳсулотларни импорт қилиши мумкин.

Томонлар икки томонлама ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро қўшма комиссия фаолиятини янада такомиллаштиришдан манфаатдор. Бу узок муддатли кооперация тамойиллари асосида ўзаро манфаатли сармоявий лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, транспорт, транспорт коммуникациялари ва транзит соҳаларидаги ҳамкорлигини янада кенгайтириш, "Туркменистон-Ўзбекистон-Қозоғистон-Хитой" газ қувури орқали табиий газни транспортровка қилиш бўйича ҳамкорлиги фаоллаштириш имконини беради.

Президентлар маънавий яқинлик ва кўп асрлик анъанавий муносабатларга асосланган маданий-гуманитар соҳадаги ҳамкорлигини кенгайтириш масалаларини ҳам муҳокама этдилар.

Икки мамлакат илмий ва таълим муассасалари ўртасида ўқитувчилар ва талабалар алмашинуви, ўқув-методик материаллар алмашиш борасида тўғридан-тўғри алоқалар йўлга қўйилган. Хусусан, 2006 йилда Хоразм Маъмур академияси билан Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан вазирлигининг Р.Сулаймонов номидаги Шарқшунослик институти ўртасида ҳамкорлик тўғрисидаги меморандум имзоланган.

Мамлакатларимиз маданият ва санъат соҳасида фаол ҳамкорлик қилиб келмоқда. Мисол учун, ўзбекистонлик халқ усталари Олмаота шаҳрида ўтказиладиган Марказий Осиё хунармандлари кўргазма-ярмаркасида мунтазам иштирок этиб келмоқда. Остона, Олмаота ва бошқа шаҳарлардаги бадий галереялар ва музейларда машҳур ўзбек рассомларининг кўргазмалари намойиш қилинмоқда. Ўзбекистон мусика ва театр жамоаларининг Қозоғистонга гастроллари ташкил этилмоқда. Ўзбекистон кинематографчилари ўз фильмлари билан Қозоғистонда ўтказиладиган кинофестивалларда иштирок этмоқда.

Қозоғистонлик санъаткорлар Самарқандда ўтадиган «Шарқ тароналари» халқаро мусика фестивалининг ҳамда мамлакатимизда ташкил қилинадиган бошқа қўллаб йирик маданий тадбирларнинг доимий ва фаол қатнашчиларидир.

Ўзбекистонда юздан ортқ қозоқ миллий-фольклор ва эстрада ансамбллари фаолият

кўрсатаётир. Жумладан, Тошкент вилоятининг Чирчиқ шаҳрида "Дўмбира" қозоқ ансамбли, Бўстонлик туманида "Дорин" ансамбли мавжуд. Тошкент вилоятида фольклор-ашула, Хоразм вилоятида ашула ва рақс ансамбллари ташкил этилган.

Музокараларда маданий-гуманитар соҳадаги ҳамкорлигини янада ривожлантириш муҳим аҳамиятга эга эканлиги таъкидланди. Томонлар мусикали ва драма театрлари, бадий ва ижодий жамоалар ҳамда якка-хон икромчиларнинг ўзаро гастролларини, спорт ва жисмоний тарбия соҳасида тажриба ва мутахассислар алмашишини, миллий спорт турларини ривожлантириш, икки давлат ташкил қилдиган халқаро турнирларда спортчиларнинг иштирок этишини таъминлаш ишларини, маданият, фан ва санъат соҳасидаги таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари ва талабалари алмашинувини фаол давом эттиришга келишиб олдилар.

Музокаралар якунлари бўйича Ислом Каримов ва Нурсултон Назарбоев Ўзбекистон Республикаси билан Қозоғистон Республикаси ўртасида Стратегик шериклик тўғрисидаги шартномани имзоладилар. Шунингдек, икки мамлакат ички ишлар вазирликлари ва божона хизматлари ҳамкорлигида доир ҳужжатлар имзоланди. Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги билан Қозоғистон Республикаси Маданият ва ахборот вазирлиги ўртасида маданият соҳасида 2013-2015 йилларга мўлжалланган ҳамкорлик дастури қабул қилинди.

Стратегик шериклик тўғрисидаги шартномада сиёсий, савдо-иқтисодий, транспорт-коммуникация, сув-энергетика, экология, маданий-гуманитар, ҳарбий-сиёсий ва бошқа соҳалардаги ўзаро ҳамкорлигининг асосий принциплари ва устувор йўналишлари мустаҳкамланган. Шунингдек, Марказий Осиёда сувдан адолатли фойдаланиш тизимини ривожлантириш борасидаги ўзаро келишилган ягона позиция тасдиқланган.

Президентлар оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашувда мазкур ташкил ўзбек ва қозоқ халқларининг кўп асрлик тарихий, маданий ва маънавий яқинлигини, мамлакатларимизнинг юксак даражадаги ўзаро ишончи ва ҳурмат-эҳтиромини яна бир бор тасдиқлаганини ҳамда икки давлат ўртасидаги муносабатларини стратегик шериклик даражасига олиб чиққанини таъкидладилар.

Қозоғистон Республикасининг мамлакатимиздаги элчихонасининг янги биноси ва қозоқ адабиётининг буюк намояндаси Абай Қўнонбоев ҳайкалининг очилиши Нурсултон Назарбоевнинг Ўзбекистонга ташрифининг ёрқин воқеаси бўлди.

Маросимда икки давлат раҳбарлари бир неча йил аввал Тошкент шаҳрининг тарихий марказида, қозоқ адабиёти

асосчиси номи билан аталувчи кўчада Қозоғистон элчихонасининг янги биносини барпо этиш бўйича келишувга эришилганини таъкидладилар. Президентларнинг ўшбу гоёси ҳаётда ўз амалий ифодасини топгани мазкур масканга янги қиёфа бахш этиб, пойтахтимиз хуснига-хусн қўшди. Тошкент шаҳри яна бир ноб меъморий иншоот билан бойиди.

Абай Қўнонбоев ҳайкали ўзбек ва қозоқ халқлари муштарак қадриятларининг яна бир ёрқин тинимсолига айланди. Ўзбекистонда ўз даврида ҳаётда инсоннинг муқаддас бурчларидан бири — бу чин дўст орттиришдир, деб ёзган мутафаккирнинг буюк мероси кириб бормаган хонадонни топиш мушкул.

Ўзбекистон билан Қозоғистон ҳамкорлигининг ривожланиш суръатларини кузатар эканмиз, мамлакатларимиз ўртасида қарор топган самимий дўстлик муносабатлари мисолда буюк Абайнинг мазкур дъвати ижобатининг ифодасини яқол қўришимиз мумкин.

Ҳамиша эзгу ва олижаноб мақсадлар сари интилиб яшайдиган халқларни Яратганининг ўзи қўллаб, орзу ва умидлари ижобат бўлишида мададкор бўлади. Бунга азим пойтахтимизда ўзбек ва қозоқ халқлари азалий дўстлигининг гўзал тимсоли сифатида қад ростлаган Қозоғистон элчихонасининг янги биноси ва Абай ҳайкали очилишига бағишланган маросим чоғида кўт-барак ва фаровонлик рамзи — ёмғир ёққани ҳам бир ишорадир.

Ислом Каримов ва Нурсултон Назарбоев давлатимиз раҳбари ташаббуси билан Тошкент шаҳрида бунёд этилган "Маърифат Маркази"га ташриф буюрдилар. Миспозиумлар саройи ва Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси жой олган ўшбу замонавий муҳташам бино йирик халқаро анжуманлар, маданий-маърифий тадбирлар ўтказиш, аҳолига ахборот-кутубхона хизмати кўрсатиш борасида жаҳон андозаларига тўла мос келади. Бу муазам бино атрофидаги ландшафт дизайни унга алоҳида кўрк бахш этиб турибди. Қозоғистон Президенти мажмуанинг миллий меъморлик анъаналари ва замонавий архитектура усуллари ўзида мужассам этган меъморий ечими ва дизайнига юксак баҳо берди.

Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоевнинг мамлакатимизга расмий ташрифи ана шундай кўтаринки руҳда низоҳасига етди. Ўшбу ташриф самимий дўстлик ва узок муддатга мўлжалланган ўзаро манфаатли муносабатлар ривожидagi муҳим тарихий воқеа бўлди. Ўзбекистон билан Қозоғистон ўртасидаги давлатлараро мулоқот ҳар доим фаол бўлган ва мунтазамлик касб этган, бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолаверад.

Анвар БОБОЕВ,
Олим ТўРАҚУЛОВ,
ЎЗА МУҚБИЛРАИ

Yangiliklarda yurt nafari

❖ **Сирдарё вилоятида коллеж ва лицейларга қабул қилинган ҳар бир ўқувчиға теракзор барпо этиш учун ер майдони ажратилди.**

Сирдарё вилояти ҳокимлиги, вилоят ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси ташаббуси билан жорий қилинган маъмурий ҳайратидан қўзғалган мақсад ёшларда таълим олиш, касб-хунар ағалаш билан бирга ишбилармонлик, яратувчанлик, бунёдкорлик фазилатларини шакллантириш, ўқувчиларнинг бўш вақтини тўғри ва самарали ташкил этишдан иборат. Маъмурий ташаббусга кўра, жорий йилдан бошлаб коллеж ва лицейларга қабул қилинган ҳар бир ўқувчи камиди 500 туп терак кўчати ўтқазиб, уч йил давомида парварিশлайди. Ўқитиш тугатган, теракларни сотиб, тадбиркорликни йўлга қўйиш учун бошланғич маблаг сифатида фойдаланиш ёки бошқа эҳтиёжларига ишлатиш ҳуқуқиға эга бўлади.

Вилоят ҳокимининг қарорига биноан ҳар бир коллеж ва лицейға 5 гектардан ер майдони ажратилди. Ҳисоб-китобларга кўра, бола ўрта махсус таълим муассасасини битириб, ўзи парварिशлаган теракларини сотса, ўртача 10—15 миллион сўм топади. Ушбу маблаг кичик бизнесни банк кредитисиз, мустақил бошлаш учун асос бўлади. Агар битирувчи олий ўқув юртиға ўқишға қабул қилинса, пулни контракт тўловиға ишлатиши мумкин.

Бу йил вилоят бўйича 13 минг нафар бола ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларига қабул қилинади. Уларға қарийб 6,5 миллион туп терак кўчати ҳомиёлар, фермерлар томонидан етказиб берилиши мўлжалланган.

❖ **Навоий шаҳридаги Ёшлар марказида "Инновацион фаолиятнинг ҳуқуқий асослари: муаммо ва ечимлар" мавзусида илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.**

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришнинг мувофиқлаштириш қўмитаси ҳамда Навоий вилояти ҳокимлиги ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда олий ва ўрта махсус таълим муассасаларининг талаба ва ўқитувчилари, ишлаб чиқариш корхоналари вакиллари иштирок этди.

Илмий-амалий анжуманда инновацион фаолиятға доир солиқ механизмларининг ҳуқуқий асосларини янада такомиллаштириш, инновацион фаолиятнинг ҳуқуқий базасини шакллантиришда ҳорижий мамлакатлар тажрибаси, интеллектуал мулк объектларининг долзарб масалалари каби мавзуларда маърузалар тингланди. Навоий давлат қончилиги институти ва вилоятдаги касб-хунар коллежлари ўқувчилари томонидан тайёрланган ишланмалар намойиш этилди.

❖ **Андижон шаҳридаги "Ишчилар" маҳалласида масъулияти чекланган жамият шаклидаги "Xonobod-Seul" Ўзбекистон — Жанубий Корея қўшма корхонаси иш бошлади.**

Пойабзал ишлаб чиқаришға ихтисослашган қўшма корхонада замонавий технологиялар жорий этилди. Бунинг самарасида 30 хилдан зиёд хотин-қизлар пойабзали ишлаб чиқаришда.

— Ўн икки янги иш ўрни яратилган корхонамизда болалар ва эркаклар оёқ кийимлари ишлаб чиқарилиши ҳам йўлга қўйилди, — дейди қўшма корхона раҳбари Азаматжон Тўхтаинов. — Бу маҳсулот турини янада кўпайтириш ва янги иш ўринлари ташкил этиш имконини беради.

❖ **Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари, «Келажақ овози» ёшлар ташаббуслари маркази ҳамда Британия кенгаши ҳамкорлигида мамлакатимизда чет тилларни чуқур ўрганишға қаратилган «Янги авлод учун маҳорат дарслари» лойиҳаси амалға оширилмоқда.**

Пойтахтимиздаги Халқаро бизнес марказида бўлиб ўтган матбуот анжуманида лойиҳа асосида баҳарилаётган ишлар таҳлил этилди. Жумладан «Инглиз тилидаги янги ўқув дастурлари», «Сайёҳлар учун инглиз тили», «Болаликдан тил ўрганиш» каби семинарлар ташкил этилаётгани таъкидланди.

— Лойиҳа доирасида ўқитувчи-тренерларға турли дидактик материаллар тақдим этилиб, инглиз тилини мукаммал билган ёшлар иш билан таъминланмоқда, — дейди Халқ таълими вазирлиги бошқарма бошлиғи Абдурахим Носиров. — «Туристик хизматлар ташкилотчиси», «Экскурсия хизматлари», «Туризмда тадбиркорлик» каби мавзулардаги маҳорат дарсларининг ўтказилиши ҳам ёш мутахассисларнинг малакасини оширишға хизмат қилади.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўллаган материаллар асосида тайёрланди.

Оромгоҳда чет тилини ўрганамиз

Ўқувчиларнинг таътил кунларини мазмунли ташкил этишда ёзги оромгоҳларнинг аҳамияти бекиёс. Бу уларнинг нафақат ҳордиқ чиқариши, балки билим ва кўникмаларини мустаҳкамлашға ҳам ёрдам беради. Шу боис Халқ таълими вазирлиги томонидан ёзги оромгоҳларда чет тили тўғрисида ташкил этилмоқда.

Таълим муассасалари қошидаги 790та кундузги оромгоҳда тўғрақ машғулотларини ўтказиш учун чет тили ўқитувчилари, 210та стационар оромгоҳға эса олий ўқув юртлари чет тили факультетларининг кўнгилли талабалари жалб қилинди.

— Чет тили машғулотлари-

нинг асосий мақсади турли тадбир ва учрашувлар, ижодий мулоқотлар орқали ўқувчиларнинг мактабда олган назарий билимларини мустаҳкамлашдан иборат, — дейди Халқ таълими вазирлигининг маънавий-ахлоқий тарбия бошқармаси бошлиғи Ҳикматилла

Даминов. — Ёзги интеллектуал ривожлантириш оромгоҳларида ташкил этилган махсус гуруҳларға эса тахрибали чет тили мутахассислари раҳбарлик қилишади.

Болажонлар юртимизнинг қадимий шаҳар ва обидалари, табиати ва экологияси, миллий байрамлариға оид билимларини чет тилида бойитиб борса, сўз бойлиғи ҳам янада ошиши шубҳасиз.

Дилшод КАРИМОВ, «Ma'rifat» мухбири

Yoz — 2013

Ёзги таътил мароқли ўтмоқда

Фаргона вилоятида болаларнинг дам олишини ташкил этиш ва соғломлаштиришға қаратилган тайёргарлик ишлари низоҳига етказилди.

Вилоятдаги 362222 нафар (1—7-синфлар) мактаб ўқувчисининг 21460 нафари 113та умумтаълим мактаби қошида ташкил этиладиган кундузги оромгоҳға жалб этилади. 11500 нафар ўқувчи эса стационар оромгоҳға, 262800 нафар 876та мактабда ташкил этиладиган соғломлаштириш марказларида таътилни мароқли ўтказиши. Шунингдек, 66462 нафар ўқувчи спорт мактаблари ва саёҳатларға жалб этилади.

Ёзги соғломлаштириш мавсумида ўқувчилар учун

етарли шарт-шароит яратиш, таътил даврида уларни маънавий-интеллектуал жиҳатдан юксалтириш учун оромгоҳ раҳбарлари, ёзги соғломлаштириш билан шуғулланувчи мутахассислар учун шу йил май ойида ўқув курслари ташкил этилди. Жорий йилда экологик-биологик ўлкашунослик, техник ижодкорлик, ижтимоий мослашув оромгоҳлари ҳам ташкил этилди. Шу мақсадда «Кимёғар» болалар оромгоҳи экологик-биологик йўналишға, «Тон» болалар оромгоҳи ўлкашунослик йўналишға, «Коинот» болалар оромгоҳи эса техник ижодкорлик йўналишға ихтисослаштирилди.

Баҳодиржон ШОКИРОВ, «Ma'rifat» мухбири

Дастурий маҳсулотлар танлови

Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат қўмитаси томонидан Тошкент ахборот технологиялари университети, «Ўзбектелеком» АК ва «Самсунг Электроникс» компанияси билан биргаликда дастурий таъминот яратиш бўйича «BestSoft Challenge» танлови эълон қилинди. Шу муносабат билан Алоқа тарихи музейида матбуот анжумани ўтказилди.

— Танлов ўтказилишидан мақсад ёш дастурий таъминот яратувчиларни рағбатлантириш, юксак малакали кадрлар тайёрлаш, шунингдек, дастурий маҳсулотлар бозорини ривожлантиришдан иборат, — деди қўмита ахборот хизмати ходими Элбек Далимов. — Танловда олий таълим муассасалари талабалари билан бирга касб-хунар коллежи ва академик

Matbuot anjumani

лицей ўқувчилари ҳам иштирок этади. Танловда иштирокчилар ҳам индивидуал, ҳам гуруҳ таркибида (тўрт нафардан ошмаган ҳолда) фақат бир номинация бўйича қатнашишлари мумкин.

Қўмитанинг АКТни ривожлантириш стратегик лойиҳалаш

бўлими етакчи мутахассиси Фарҳод Ибрагимовнинг тақдироти ҳам иштирокчилар эътиборини тортди. У «Компьютер иловалари бўйича энг яхши ишланма», «Смартфон ва смартфон телевидиолар учун энг яхши илова ишлаш маси», «Миллий компьютер ёки мобил ўйинларнинг энг яхши ишланмаси» номинациялари ҳақида маълумот берди. Танловнинг ўтказилиш тартиби, шартлари, босқичлари, баҳолаш мезонлари ва мукофотлар ҳақида маълумот берилди.

Санобар ЖУМАНОВА, «Ma'rifat» мухбири

Самарали ҳамкорлик

Зомин педагогика коллежида Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти «Мактабгача таълим назарияси ва услуби» кафедраси билан ҳамкорликда «Баркамол ёшлар — энг катта ютуғимиз» мавзусида семинар ташкил этилди.

Семинарда институтнинг «Педагогика-психология» факультети декани, профессор Х.Мелиев олий таълим муассасалари ва касб-хунар коллежлари ҳамкорлигининг мақсад-вазифалари тўғрисида маъруза қиларкан, бу ҳар икки томон учун ҳам истиқболли эканини таъкидлади. Факультет декани мовини Г.Ҳудойназаровнинг «Ёшларни «оммавий

маданият» таъсиридан ҳимоя қилиш омиллари», «Дефектология» кафедраси доценти Ф.Орифжонбаевнинг «Ёшларда соғлом турмуш тарзини шакллантиришнинг педагогик асослари» мавзуларидаги маърузалари кўзгич савол-жавобларға улашиб кетди.

Олий ўқув юртлариға ҳужжат топшираётган ёшлар институтида яратилган шарт-шароитлардан, дарсдан ташқари машғулотлардан хабардор бўлдилар. Коллежда ташкил этилган «Калдирғоч» этнографик ансамбли, ЖДПИ талабаларининг бадиий чиқишлари барчада катта таассурот уюғди.

Баҳром САФАРОВ, коллеж ўқитувчиси

Seminar

Фуқаролар мурожаати қаноатлантирилмоқда

Сурхондарё вилоят педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида ҳудудий халқ таълими бошқаруви идораларида ҳужжатлар билан ишлашнинг ташкил этиш ва ижро интизомини мустаҳкамлаш бўйича ўқув семинари ўтказилди.

Соҳаға оид қонунлар, қарорлар, фармойиш ва буйруқларни ўз вақтида амалғеда қўллаш усуллари бўйича илғор тажрибалар билан ўртоқлашилди. Шунингдек, «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонун иж-

росига оид масалалар, хусусан, Музработ, Шеробод турмушлари халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими мудириларнинг фуқароларнинг оғзаки ва ёзма мурожаатларини қано-

атлантираётгани, ариза ва шикоятларни қамайтириш юзасидан олиб бораётган амалий ишлари таҳлил қилинди.

Иштирокчиларнинг бу борадаги фикр-мулоҳазалари тингланди. Тадбир якунида мутахассислар мавзу юзасидан берилган барча саволларға атрофлича жавоб қайтаришди.

Норкуват ТўРАЕВ, «Ma'rifat» мухбири

MTM грантни қўлга киритди

Янгиқўрғон тумани Навкент қишлоғида жойлашган 26-мактабгача таълим муассасаси Наманган вилоят фуқароларда вазиятлар бошқармаси билан ҳамкорликда UNICEFнинг ижтимоий муҳофаза йўналишидаги грантини қўлга киритди.

26-MTM сел келадиган ҳудудда жойлашган боис ердаги ҳар бир ҳолат вилоят фуқароларда вазиятлар бошқармаси, Навкент қишлоқ фуқаролар йиғини ва Янгиқўрғон тумани ҳокимлиги томонидан назорат қилиб борилади.

Fuqaro muhofazasi

Фуқаро муҳофазаси турли табиий офатлар, яъни қор кўчкиси, тошқин, зилзилага тайёр туришға йўналтирилган ушбу грант бўйича муассасда «Педагоглар диққатиға!», «Сув босганда», «Ер қимирлаганда»,

«Қор кўчганда», «Чақмоқ чақганда», «Дўл ёқганда», «Йўл қондиси» — умр фойдаси», «Болажонлар диққатиға!», «Фуқаро муҳофазаси» каби махсус бурчаклар ташкил этилган. Тарбиячилардан Ҳасима Мамажонова, Умида Хайдарова, Азиза Содикова, Моҳира Турғунова ота-оналар ва болаларға табиий офатлар асоратини қамайтириш бўйича тушунарлар беришмоқда.

Қамола НОСИРОВА

Наврўбекнинг футболга ҳаваси ўзгача. Мактаб терма жамоаси сафида тўп суриб, жамоадорлари билан туман ва вилоят мусобақаларида совринли ўринларни қўлга киритмоқда. Ўтган йили Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан Жиззах туманидаги 54-мактабга 12х24 ўлчамли ёпиқ спорт зали қуриб берилиши ўқувчиларга кишин-ёзин спорт билан шуғулланиш имконини яратди. Йил давомида спорт тўғрисидаги мунтазам фаолият кўрсатди. Бу Наврўбек каби спортсевар ёшларнинг соғлом бўлиб вояга етишлари-га мустахкам замин ҳозирлайди.

Maktabga e'tibor — kelajakka e'tibor

ЖИЗЗАХДА БУНЁДКОРЛИК АВЖИДА

Бу йил ҳам 54-мактаб ўқувчиларининг кувончи янада ортиди. Сабаби, 2013 йил Инвестиция дастурига биноан 180 ўринли янги мактаб биноси қад ростлашти. Режа асосида 5та синфхона, раҳбарият ва ўқитувчилар хонаси, ахборот-ресурс маркази, физика, кимё, информатика хоналари иш бошлаши дарсларни АКТ ҳамда кўргазмалар кўрсаткичи асосида ўқитиш имконини оширади.

Умумий қиймати 471 млн. 500 минг сўм бўлган иншоот «Мамажоновлар» МЧЖ томонидан қуриломоқда. Маҳалла оқсоқоли Қўшбоқ Ахроров раҳбарлигидаги 7 кишидан иборат жамоатчилик кенгаши қурилишнинг ўз муддатида сифатли бажарилишини назоратта олган. МЧЖ раҳбари Азиз Мамажоновнинг айтишича, мактаб биноси июль ойида тўлиқ битказилади.

Мактаб жамоаси яратилаётган бундай имкониятларга амалий жавоб беришга ҳаракат қилмоқда. Таълим маскани ҳудудда ободонлаштириш ва кўламли зорлаштириш ишларида, айниқса, Лола Исмолова, Камол Худойбоқов, Аслидин Йўлдошев, Раҳим Каримов, Робия Субонова каби устоз-мураббийлар фаоллиги қўлдан беришмаяпти.

— Узоқ йиллар шу маскан-

да ўқувчиларга сабоқ берганман, — дейди меҳнат фахрийси Солимурад Қўчқоров. — Мактабимиз мослаштирилган бинада жойлашгани боис ўқувлаборатория жиҳозлари йўқ эди. Кенг ва ёруғ хоналарда дарс ўтишни орзу қилардик. Янги қад ростлаётган бинада орзуларимиз мужассам.

Жиззах вилоятида 2013 йил Инвестиция дастурига асосан 7та мактабни реконструкция қилиш ва 4тасини капитал таъмирлаш кўзда тутилган. Зомин туманидаги 1-умумтаълим мактабида 240 ўринли қўшимча бино барпо этилмоқда. Бахмал туманидаги 72-мактаб ҳам реконструкция қилиниб, 120 ўринли қўшимча бинада 382 млн. сўмлик қурилиш ишлари амалга оширилади. 140 ўринли 75-мактабни таъмирлаш учун эса 130 млн. сўм маблағ ажратилган. Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан янги мусиқа ва санъат мактаби ҳам қуриломоқда.

Таълим масканларига кўрсатилмаётган бундай эътибор ва сазой-ҳаракатлар ўқитиш сифатини ошириб, ўғил-қизларининг интеллектуал салоҳияти бўлиб улғайишига хизмат қилади.

Абдусаттор СОДИКОВ

МАКТАБДАН — КОЛЛЕЖГА, КОЛЛЕЖДАН — КОРХОНАГА

Умумтаълим мактабларида ўқув йили якунланиб, ўқувчилар ёзги таътилга чиқди. 9-синф битирувчилари таълимнинг кейинги босқичи — академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўқишни давом эттиришга тайёргарлик кўраётди. Бу жараёнда уларга ўқитувчилар, ота-оналар ва маҳалла фаоллари яқиндан ёрдамлашмоқда.

Жомбой тумани «Каттақишлоқ» маҳалласидаги 3- ва 22-умумтаълим мактабларининг 9-синфини тамомлаган 108 нафар йигит-қиз айти пайтда касб-хунар коллежлари ва академик лицейларга ҳужжат топширмоқда. Ўқув йили давомида мактабларда ўтказилган сўровлар, ота-оналар билан уюштирилган суҳбатлар ҳамда коллежларда ташкил этилган «Очиқ эшиклар кун» тадбирлари натижасида бугунги кунда ҳар бир ўқувчи қайси таълим муассасасида қандай мутахассислик бўйича ўқишни давом эттириш юзасидан аниқ ҳулосага келган. Уларнинг рўйхатлари тегишли таълим муассасаларига тақдим этилган ва бу жараён маҳалла фуқаролар йиғини томонидан мониторинг қилиб бориломоқда.

— «Бир болага етти қўшни ота-она», деган гап бежиз айтилмаган, — дейди «Каттақишлоқ» маҳалла фуқаролар йиғини раиси Аъзам Бердирасулов. — Халқимизнинг ўзига хос қадрияти ҳисобланган бундай тушунча камолга етгайган фарзанд таълим-тарбияси-га нафакат унинг ота-онаси, балки бутун маҳалла масъул эканлигидан далолатдор. Шундан келиб чиқиб, маҳалламизда истиқомат қилаётган мингга яқин вояга етмаганларнинг баркамол ўсиб-улғайиши, билим олиши ва касб-хунар эгаллашга алоҳида эътибор қаратаётиримиз. Уларнинг мактаб ва коллежлардаги ўқишини, юриш-туришини назорат қилиб, ўқитувчи ва ота-оналар

билан тез-тез суҳбатлашиб турамиз. Айниқса, умумтаълим мактаблари 9-синфини тамомлаган ўқувчиларни таълимнинг кейинги босқичига тўлиқ қамраб олиш ва касб-хунар коллежлари битирувчилари бандлигини таъминлашда тегишли идоралар билан ҳамкорликда иш олиб бораётиримиз. Жорий йилда иккита мактабнинг 9-синфини битирган 42 нафардан зиёд ўқувчи билан уларнинг ўқитувчилари ва ота-она-

Burch va majburiyat

лари иштирокида суҳбатлашиб, Президентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида йўлга қўйилган 12 йиллик мажбурий таълим тизимининг аҳамияти ҳақида батафсил маълумот бердик. Маҳалламиздаги енгил саноат коллежида мактаб ўқувчилари учун «Очиқ эшиклар кун» ташкил этилиб, улар таълим даргоҳидаги мутахассислар, яратилган шарт-шароитлар билан таништирилди. Мактабларда туманидаги еттигата касб-хунар коллежнинг тақдиротлари ўтказилди. Бу тадбирлар ўқувчиларнинг ўз қизиқиш ва иштишларига мос таълим йўналишларини танлаши учун имконият яратди.

Маҳалла ҳудудидаги 3-умумтаълим мактаби психолог Зухра Абдурахмонова-нинг айтишича, жорий ўқув йилида мактабнинг 9-синфини тамомлаган битирувчиларнинг 34 нафари енгил саноат касб-хунар коллежида, саккиз нафари Самарқанд шахри-

даги таълим муассасаларида ва яна етти ўқувчи Жомбой транспорт коллежида ўқиш истагини билдирган.

Бу йил 111 нафар каттақишлоқлик йигит қиз касб-хунар коллежларини битириб, мустақил ҳаётга қадам қўймоқда. Уларни эгаллаган мутахассислиги бўйича ишга жойлаштириш, тадбиркорликка кенг жалб этиш учун маҳалла томонидан зарур чора-тадбирлар қўриломоқда. Хусусан, ҳудуддаги «Amin invest international» ва «Artek» қўшма корхоналари эллик нафарга яқин битирувчини ишга қабул қилиш бўйича шартнома имзолаган. Ўндан ортиқ ёш мутахассис эса банкларнинг имтиёзли кредити асосида яқна тартибдаги тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтиб, иш бошламоқда.

— Коллежимизда туман ҳокимлиги, банклар ва иш берувчи корхоналар вакиллари билан ўтказилган учрашувда имтиёзли кредит олиб, фаолият бошлашимиз мумкинлиги ҳақида эшитган, чорвачилик билан шуғулланишга қарор қилдим, — дейди Жомбой енгил саноат коллежи битирувчиси Мақсуд Ўроқов. — Тегишли ҳужжатларни тайёрлаб, «Микрокредитбанк»ка мурожаат қилганимдан сўнг менга имтиёзли кредит берилди. Бу пулга чорвачиликка ихтисослашган фермер ҳўжалигидан қорамол харид қилдим. Энди уни кўпайтириш ниятидаман.

Ха, «Каттақишлоқ» маҳалла фуқаролар йиғинида ҳар бир ўқувчининг бўлими мутахассиси назоратта олинган. Демак, бирон-бир бола эътибордан четда қолмайди. Зеро, бу масалага алоҳида эътибор, масъулият билан қараш бутун маҳалла аҳлининг бурчи ва мажбуриятидир.

Ҳ.ҲАСАНОВ,
ЎЗА мухбири

САРАЛАР СИНОВИ

билимлар беллашуви кўрик-танловининг якуний босқичи бошланди

«Ўсишни истасанг, ўзишни иста», дейдилар. Рақобат инсонни муайян натижа билан чеклаиб қолмасликка, имкониятларини кўпроқ юзга чиқаришга ундайди. Ғалаба ўз-ўзидан эшик қоқмайди, албатта. Ким кўп меҳнат қилса, шароитлардан унумли фойдаланса, ўз шахсини ривожлантириб, ўзига ишонч, ақл ва тadbir ила олг'a интилса, шундагина зafar қозонади.

Бунинг билан беллашуви кўрик-танловининг финал босқичида иштирок этаётган ўғил-қизларимиз яна бир қарра ҳис қилишмоқда.

Айни кунларда пойтахтимиздаги Республика ихтисослаштирилган мусиқа ва санъат академик лицейида аниқ ва табиий-иқтисодий фанлар бўйича билимлар беллашувининг якуний босқичи бўлиб ўтмоқда. Тадбирнинг очилиш маросимида Халқ таълими вазирлиги мутасаддилари ва бошқа меҳмонлар ўқувчиларни қўйи босқичларда эришган муваффақиятлари билан табриклаб, олинган турган мураккаб синовда омад тилашди. Жумладан, математик олим, академик Шавкат Аюпов ёшларга билдирилаётган ишонч, яратилган шарт-шароитлар ҳақида гапирди. Аждодларимизнинг инсоният тарихида тутган макени, бугунги кунда ҳам мамлакатимиздан етишиб чиқаётган олимлар, уларнинг жаҳон илм-фани ривожига қўшаётган ҳиссаси ҳақида тўхталиб, болажонларни аждодларига муносиб бўлишга, илм-маърифатга чорлади.

Шундан сўнг жами 265 нафар билимдон махсус хоналарга йўл олди. Дастлабки турда ёзма иш, шунингдек, биология, кимё, физика фанларидан амалий машғулотлар ўтказилди.

— Жорий ўқув йилида беллашувни ўтказиш тартиби такомиллаштирилиб, немис ва француз тиллари, ҳуқуқ ҳамда иқтисодий билим асослари каби фанлар қўшилди, — деди Халқ таълими вазирлиги мутахассиси Маъруф Ваҳобов. — Ўқувчилар назарий билимининг амалиётда қўллай олишини синаш учун ёзма иш, лаборатория машғулотлари ҳамда хорижий тиллар бўйича ёзма ва озғак мuloқот қўнимчаларини ривожлантиришга қаратилган назорат турлари киритилди.

Кўрик-танлов ёшларни фанларга қизиқтириш, иқтидорини шакллантириш билан бирга, таълим муассасала-

ри фаолиятини ҳолисона баҳолаш ҳамда рейтингини аниқлашда ҳам муҳим мезон бўлиб хизмат қилимоқда.

— Ўтган йили беллашув якунлари бўйича ихтисослаштирилган давлат умумтаълим муассасалари орасида республикада 1-ўринни, умумтаълим муассасалари бўйича эса 3-ўринни қўлга киритгандик, — деди Навоий вилояти халқ таълими бошқармасининг мониторинг бўлими мутахассиси Фаррух Қўчқоров. — Бундай натижага эришишнинг асосий омиллари яратилган шарт-шароитлардан унумли фойдаланиб, таълим-тарбия ишларининг юқори талаб асосида йўлга қўйилгани, ўқитувчиларимиз дарсларни замонавий педагогик техно-

Bilimlar bellashuvi — 2013

логиялар ёрдамида самарали ташкил этаётганидир. Яна бир жиҳат — кўрик-танловнинг қўйи босқичларида ҳолислик, тўғри танлов ва юқори талаб асосида энг иқтидорли, билимдон ўқувчилар саралаб олинмоқда. Бу йил тайёргарлигини янада кучайтирдик. Иқтидорли ўқувчилар банки тuzилиб, дарсларга ҳалақат қилмаган ҳолда, қўшимча машғулотлар олиб борилди. 3—11 июнь кунлари вилоят босқичи қўлиблар учун Навоий шаҳридаги 1-мактабда интеллектуал соғломлаштириш оромгоҳи ташкил

этилди. Билимдонларимиз мароқли ҳордиқ чиқариш билан бирга, якуний босқичга жиддий ҳозирлик қўйдилар. Режа асосида кўнголочар тадбирлар, спорт мусобақалари, фан тўғрисидаги, АКТ асосида малакали педагоглар томонидан мустаҳкамлаш дарслари, амалий машғулотлар олиб борилди.

Беллашув бугун ҳам давом этмоқда. 27—28 июнь кунлари эса филология фанларидан билимдонлар сараланмоқда.

Ғолиб БАҲРОМОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган сурат.

ЯНГИ ДАРСЛИК МАЖМУАСИ

ўқувчиларга немис тилини пухта ўргатишга хизмат қилади

Чет тилларни болаликдан ўрганиш инсон зехнини чархlab, фикри теран ва нутқи раvon бўлишига ёрдам беради. Янги ўқув йилидан 1-синф ўқувчиларига инглиз, немис ва француз тили ўқитила бошланиши замирида ҳам аynи шу мақсад мужассам. Манзура Дадахўжаева, Зухра Норбекова, Орзигул Мирсалимова, Дилбар Тожибоева, Таня Гафурова, Наталья Сучанова, Алла Беканачиева, Рената Файзулина, Лутфилла Холіёров ҳаммуаллифлигида тайёрланган 1-синф немис тили дарслик мажмуаси тажриба-синовдан ўтказилиб, экспериментатор ўқитувчиларнинг таклифлари асосида янада бойитилди.

Intervyu

— Дарслик яратишдан олдин мактаб ёшидаги болалар учун немис тилида chop этилган методик қўлланмалар билан танишиб чиқдик. Жумладан, "Kinder carten" лойиҳаси асосида битирувчи талабалари мизнинг мактабгача таълим муассасаларида амалиёт даврида ортирган малакасига таяндик. Боиси, улар кичик ёшдаги болага билим беришда ёши ва психологиясини ўрганишган. Амалиёт жараёнида 6 ёшли болаларнинг ўйинлар орқали немис тилидаги содда сўзларни осон ўзлаштиргани кузатилган. Бу тажриба айнан 1-синф дарслигини яратишда инобатга олинди. Пойтахтимиздаги Гёте институти тавсияси билан Германияда chop этилган "Schnupperangebot: deutsch des fremdsprache im kindercarten" китобидаги методик материаллардан ҳам андоза олдик. Асосийси, ўйинлардаги қарамонлар миллийлаштирилиб, содда ва қизиқarli шаклда хавола этилди. Мисол учун, "Хайвонлар" мавзусидаги "Рақамларни бирлаштир" машаққатига бола ўнча бўлган сонларни чиққлар орқали бирлаштиради. Яқунда бирор хайвон тасвири ҳосил бўлади. Бу ўқувчининг машғулот давомида қарамонлиги ҳамда рақамлар мавзусини ҳам такрорлашига ёрдам беради. Умуман, 1-синф немис тили дарслигида лексик бириклар қаторида "Bingo", "Қидириб топ", "Манзилга етиб бор", "Кес ва бирлаштир" сингари ўйинлардан фойдалани-

лади. Ўйинларни ташкил этиш тартиблари ўқитувчининг методик китобида ҳам батафсил тушунтирилган.

— Манзура опа, шу пайтгача умумтаълим мактабларининг 9-синф ўқувчилари, академик лицейларнинг 1-босқич ҳамда олий ўқув юртлари талабалари учун немис тили дарслиги устида ишлагансиз. 1-синф ўқувчилари учун дарслик ёзиш қийин бўлмадими?

— Уч қисмдан иборат янги немис тили дарслик мажмуасига киритиладиган методик материаллар борасида қўп изландик. Бунда Республика тизлим маркази мутахассислари, малакали педагоглар, айниқса, бошланғич синф ўқитувчилари ва кичик ёшдаги болаларга чет тилини ўргатаётган муаллимлар кўмак беришди. Қисқа вақтда тайёрланган дарслик учун болаларнинг ёши ва харақтерига мос расмлар, ўйинлар, шеър ва қўшиқлар топишда бироз қийналдик. Тошкент шаҳридаги 60-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби немис тили фани ўқитувчилари Орзигул Мирсалимова ва Рената Файзулинанинг қўп йиллик тажрибаси мавзуларни танлашга ёрдам берди. Улар етти ёшли бола қабул қила оладиган, фақат озгачи дарс ўтиш учун мўлжалланган ўйинларни тавсия этишди. Электрон ўйинлар, шеър ва қўшиқларни яратишда ҳатто иқтидорли ўқувчиларни ҳам ҳамкорликка чорладик.

— Дарслик мажмуада миллий ва умуминсоний қадриятларимиз қай даражада акс этган?

— Дарсликнинг муқовасида ўзбек ўғил-қизининг билим олишга ошиқаётгани тасвирланиши, қўшиқларнинг мазмуни, расмларнинг миллийлигида шарқона менталитетга катта аҳамият қаратилди. Деярли ҳар бир мавзу моҳиятига халқимизнинг ўзига хос қадриятлари, жумладан, дўстлик, аҳиллик каби ҳислатлар сингдирилди. Масалан, ўқувчи "Оила" мавзусини ўзлаштираётганда ота-онаси, ака-укаси, буви-бувасининг исмини айтиши керак. Саҳифадаги расмда ўзбек оиласининг хотиржам ҳаёти

тасвирланган. "Мен кимни ёқтираман?", "Дўстим ҳақида" каби мавзуларда ҳам меҳр-оқибат, ҳурмат-иззат каби инсоний фазилатлар ёрқин намоён бўлади.

— Дарсликдан самарали фойдаланиш учун ўқитувчилар нималарга аҳамият қаратиши керак?

— Мактабга эндигина қадам қўйган бола бироз ўйин-қароқ бўлади. Ўқитувчи шуни назарда тутган ҳолда, анъанавий усуллардан, қатъий тартиб-интизомдан бироз чекиниб, турли замонавий методикаларни қўллаши лозим. Уларга юқори синф ўқувчиларига дарс ўтгандек ёндашилса, тезда зерикиб қолди, иштиёқи сўниши мумкин. Шу боис чет тили ўқитувчисида дарсликдаги ўйин ва мусобақаларга ҳар бир болани жалб эта олиш маҳорати талаб этилади. Чет тилини ўқитишда табиий муҳит яратиш, тасаввурни содда болакайлар билан тил топишиб кетиш, уларни ўз атрофида жамлай олиш муҳим саналади. Ўқувчининг хотираси яхши бўлса-да, мавзуга оид қоидаларни тўлиқ англашга ақлий салоҳияти етмаслигини ҳисобга олиш зарур. Шунинг учун ҳам мажмуадаги машғулотлар ўқувчи физиологияси ва ҳафтада икки марта ўтиладиган қирқ беш дақиқалик дарс соатига мўлжалланган. Қўпроқ расмлар, содда ўйинлар, сўз ва иборалар, сўз бирикмалари келтирилгани ҳам бежиз эмас. Педагоглар дарсда мавзунинг етказиб бериш билан бирга, синф ўқувчиларининг ўзлаштириш даражаси ва мустақамлашишга эътиборли бўлиши жуда муҳим. Илгаригидек синф парталарида ўтирган болага муайян маълумотларни бериш билангина чекланиш эмас, балки айлана стол атрофида суҳбатлар, диалог ва мусобақалар ташкил қилиш замонавий педагогнинг бурчага айланган. Чўнки бундай усулда ҳар бир ўғил-қиз назардан четда қолмайди, дарсга барча бирдек фаол қатнашишга эришилади.

"Ma'rifat" мухбири
Шоира БОЙМУРОДОВА
суҳбатлашди.

ҚУВОНЧЛАРИМ БИР ОЛАМ!

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Биринчи мавсумда оромгоҳ бағрига меҳрибонлик уйларида жами 260 нафар болалар ташриф буюриб, уларга 17 нафар педагог-тарбиячи, 9 нафар етакчи, 1 нафар врач ва 1 нафар ҳамшира бириктирилган. Уларнинг таълим-тарбия олишлари учун зарур шарт-шароит яратиш, ёзги таътил кунларини мазмунли ва мароқли ташкил этиш бўйича Халқ таълими вазирлиги томонидан аниқ чора-тадбирлар асосида қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Оромгоҳдаги 277 ўринли ётоқхона, 200 ўринли ошхона, маънавий ва маърифат хонаси, тиббиёт хонаси, спорт майдончалари, чўмилиш ҳавзаси, 10 та болалар суҳбат айвончаси, 300 ўринлик амфитеатр, тўғарак хоналари, компьютер синфлари ўғил-қизларга хизмат кўрсатади.

Болаларнинг қизиқишлари бўйича жами 8 та йўналишдаги тўғараклар фаолият кўрсатмоқда. Бу йилги мавсумнинг янгиликларидан бири «Инг-

В.ГРАНКИН олган суратлар.

лиз тили» тўғариги ташкил этилди. Мазкур тўғаракларнинг самарали ва мазмунли фаолият кўрсатиши учун "Баркамол авлод" республика марказларидан зарур жиҳозлар ҳамда малакали мутахассислар жалб қилинган.

— Бир ой олдин биздан қанақа китобларга қизиқишимиз ҳақида сўровнома ўтказилган эди, — дейди Навоий шаҳридаги 1-сонли меҳрибонлик уйи тарбияланувчиси Лайло Давлатова. — Китоблар жону дилим! Шу сабаб, оромгоҳга келишим билан кутубхонага кирдим. Сўровномада қизиқишимиз билдирилган барча китоблар шу ерга келтирилибди. Бу биз кутган совға бўлди. Қувончларим бир олам! Барча ташкилотчиларга миннатдорчилигимни билдираман.

"Меҳрибонлик" соғломлаштириш оромгоҳининг тантанали очилиш маросимида Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти, "Sen yolg'iz emassan" Республика жамоатчилик болалар жамғармаси вакиллари, оммавий ахборот воситалари ва ҳамкор ташкилотлар ходимлари иштирок этди.

Жўрабек ЖАНГИРОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Француз олими Анри Пуанкаре математик функциялар устида олиб борган тадқиқотлари ечимини топа олмайди. Худди шу кунлари геологик экспедицияга отланади. Йўл машаққатлари боис тадқиқот ҳаёлидан кўтарилган эди. Бунни қарангки, поезддан тушиб, извош зинасига қадамини қўйиши билан тафаккурида жумбоқ ечими тўсатдан пайдо бўлади. Шуниси қизиқки, Пуанкаре суҳбатдоши билан гапни бузмаслик учун ечимни таҳлил қилиб ҳам ўтирмайди. Манзилига етиб борганидан кейин математик формулалар билан текшириб кўриб, тўғрилигига ишонч ҳосил қилади. Эътиборлиси, Пуанкаренинг ақлий фаолияти ўртоғи билан суҳбатга қаратилган эди, айти шу вақтда параллел равишда миясида ноақлий жараён кечарди. Натижада шунча пайт ақлий саъй-ҳаракат билан тополмаган ечимига интуиция ёрдамида тўсатдан етиб келади.

Ҳа, тарихда айрим йирик кашфиётлар мана шундай нораціонал, интуитив тарзда содир бўлганлиги ҳам кузатилади. Масалан, Жеймс Уатт сув қайнаганда буг идиш қопқоғини кўтарётганини тўсатдан кўриб қолади ва бу ҳодиса буг двигателнинг яратилишига замин бўлади. Бундай ҳолатга Архимед, И.Ньютон, Д.Менделеев илмий фаолиятдан ҳам мисол келтириш мумкин.

Таълим-тарбия жараёнида ўқувчи-талабаларнинг мантикий фикр юритиш механизмлари батафсил ўрганиб чиқилган. Аммо интуитив фикрлашнинг содир бўлиш механизмлари ва хусусиятлари, мантикийлик билан нисбати чуқур тадқиқ этилмаган. Педагогикада ёшларнинг интеллектуал-ижодий фаоллигини ошириш учун ичдан ҳис қилиш кўникмасини ривожлантириш замон талабига айланиб улгурди, десак янглишмаймиз.

Рационал фикр юритиш онгли тарзда юз бериб, кетма-кет босқичдан иборат бўлади. Бунда субъект ўз онгига содир бўлган жараённинг ҳар бир лаҳзасини изоҳлаб бериши мумкин. Нораціонал фикрлаш эса мантикий тафаккур доирасидан четда кечадиган, табиатан ақлий мулоҳаза юритишдан фарқ қиладиган унсурларнинг комбинатив бирлашишидан ташкил топади. Интуитив фикрлаш жараёнида мантикий таҳлил, онглилик иштирок этмайди ва муаммонинг ечими кутилмаганда топилади. Шу боис ўқувчилар орасида ўқувчиларнинг бундай қобилиятига ишончсизлик, иккиланиш билан қараш ҳоллари кузатилади. Аксинча, педагоглар мазкур ҳодисага эътиборли бўлиб, интуитив фикрлашни тўғри баҳолаши, рағбатлантириши лозим.

Айрим тадқиқотчилар ижодда, умуман, билиш жараёнида интуитив фикрлашнинг функционал ва эвристик ролини рад этади. Интуитив фикрлашни қалбдан билиш деб эътироф этадиганлар ҳам учрайди. Баъзи тадқиқотчилар эса кишилар-

лоқотда намоён бўлади. Яъни, олдинги билим ва кўникмаларига асосланиб рақам ва математик формулалардан фойдаланади, бироқ товушнинг тусланиш оҳанглари, нутқ интонациясини, мусика оҳанглари аниқ интервалларда фарқлай олмайди, мураккаб образ ва тиссолларни идрок этишга қийналади. Шунингдек, санъат асарларини эстетик идрок этиш жараёнини айнан ўзидай моделлаштириш қобилиятига эга эмас.

Миянинг чап яримшари аниқ жара олмайдиган вазифаларни ўнг яримшар амалга оширади. У санъат асарларини, илмий ва бадий матнларни идрок этиш, мураккаб образ ва тиссолларни англаш, атроф-муҳитни тафаккурда адекват

Mutaxassis minbari

лиқдир. Миянинг ўнг яримшари атроф-муҳитни тўла идрок этишга, ҳолат ёки жараённинг барча жиҳатларини бирданага, тезкорлик билан қамраб олишга хизмат қилади. Бу эса болаларнинг атроф-муҳитга, жараён ва ҳодисаларга тез мослашишига имкон яратади. Демак, мактабгача ёшдаги ўғил-қизларнинг худди шундай қобилиятларини ривожлантиришга эътиборни қучайтириш лозим. Ёш улғайган сари эса янги олган маълумотларни қадам-ба-қадам, мантиқан таҳлил этишга эҳтиёж ортадики, бу педагоглардан дарсларда миянинг чап яримшари фаоллигини оширадиган машғулотларга алоҳида диққат қаратишни талаб этади. Бироқ юқори синф ўқувчиларида интуитив фикрлаш қобилиятини ривожлантиришни ҳам назардан четда қолдириб бўлмайди. Аниқ фанларда қизиқarli ва муаммoli экспериментлар ўтказиш, тенглама ва формулаларни мустақил равишда ечишга интилиш интуицияни рағбатлантириш йўллари-дан саналади.

Олий таълим тизимида талабаларнинг интуитив фикрлаш механизмининг такомиллаштиришга жиҳдий эътибор қаратиш лозим. Инсон билимининг рационал ва нораціонал томонларини ўрганиш масаласи республикамызда қабул қилинган олий касбий таълим давлат стандартлари талаблари таркибига киритилган. Бакалаврият босқичида ёшлар билим ва илмий ижоднинг ўзаро муносабати, инсон фаолиятининг рационаллик ва нораціоналлик жиҳатлари ҳақида илмий ва фалсафий тасаввурга эга бўлишади. Глобаллашув жараёни ўқувчи-талабаларни кўпроқ ижодий фикрлашга ўргатиш, уларда яратувчанлик қобилиятларини тарбиялаш вазифасини қўймоқда. Бу эса миянинг ўнг яримшари функционал фаолиятини ўстиришни талаб этади.

Мия яримшарларининг функционал асимметриясининг ривожланиши ва ихтисослашуви фақат биологик эмас, балки ижтимоий-маънавий жараён экан, аввал оилада, сўнгга узлуксиз таълим тизимининг барча босқичларида бунга алоҳида аҳамият бериш зарур. Шу маънода таълим-тарбия жараёнида ўқувчи-талабаларга мантикий мулоҳаза юритиш билан бирга, интуитив фикрлаш учун ҳам шарт-шароит яратишимиз керак. Бугунги кунда ёшларнинг мантикий ҳамда ижодий тафаккурини ўстириш, ижодкорлик руҳида тарбиялаш, мия яримшарларининг сустр ривожланган қисмларини тараққий эттиришга доир аниқ усул ва тавсияларни ишлаб чиқиш муҳимасисларнинг муҳим вазифаларидан биридир.

Акрам АЗИЗКУЛОВ,
СамДУ доценти

ИНТУИЦИЯ ҚУДРАТИ

ёхуд ўқувчи-талабаларда ижодий фикрлаш қобилиятини ривожлантириш муҳимлиги хусусида

ни мантикий ёки интуитив фикрлайдиганлар тоифасига ажратишга ҳаракат қилади. Масалан, Анри Пуанкаре математикларни қатъий тартиб интуитив фикрловчилар ва мантикий фикрловчиларга ажратган.

Интуитив фикрлашнинг намоён бўлиш хусусияти ва моҳияти юзасидан турли тортишувлар, ҳар хил қараш ва ёндашувлар мавжуд эди. 1974 йили Р.Сперри томонидан мия яримшарлари функционал асимметриясининг кашф этилиши ушбу муаммага аниқлик киритди. Гап шундаки, инсон тафаккурида интуитив фикрлашнинг биофизиологик субстрати (негизи, асоси) мия яримшарлари экан. Антропogeneз жараёнининг ажойиб хусусиятларидан бири мия яримшарларининг функционал асимметриясидир. Бош мия иккита ярим шардан ташкил топган. Фанда инсон организмнинг бошқа жуфт аъзолари каби мия яримшарлари ҳам бир хил вазифани бажарса керак, деган қараш устувор эди.

Мия яримшарлари функционал асимметриясининг кашф этилиши физиология ва психологияда катта бурилиш бўлиб, фанга кўплаб янгиликларни олиб кирди. Ҳар бир мия яримшари маълум функцияларни бажаришга ихтисослашган бўлиб, чап яримшар фаолияти нутқда, му-

тасвирлаш қобилиятига эга. Ўнг яримшар мусикий оҳанглари фаҳмлаш, мураккаб образлар бирлашмасини тузиш, интуитив фикрлаш жараёнини юзага келтиради.

Мия яримшарлари функционал асимметриясидаги ўзаро алоқадорликни, аниқлиқ, ўқувчиларнинг ижодий фикрлаш жараёнида яққол кўриш мумкин. Ўнг яримшар бир вақтнинг ўзида кўплаб предметлар, ҳодиса ва жараёнларни тўлалигича англаб олиш имкониятини берса, чап яримшарда олинган маълумотларни кетма-кет қисмларга ажратиш, таҳлил этиш вазифалари бажарилади. Шу боис ўқувчиларда у ёки бу қобилият кучлиги сезилади.

Мия яримшарлари асимметриясининг субъектда ихтисослашуви, қайсидир бирининг функционал устун мавқега эга бўлиши туғма қобилиятми ёки таълим-тарбия, ижтимоий муҳит таъсирида шаклландими, деган савол туғилиши табиий. Гўдақда мия яримшарларининг функционал ихтисослашуви туғма ҳолат бўлиб, бироқ болада тафаккур фаолиятининг қай жиҳати устун ривожланиши ижтимоий таъсири таъсирлар ва турткилар, шунингдек, субъектив руҳий жараёнлар, хотира, ҳаёл ва ҳоказоларнинг ривожланиш даражасига боғ-

Анъанавий умумтаълим фанлари олимпиадасида Наманган вилоятдан иштирок этган 42 нафар ўқувчидан 9 нафари совринли ўринларни, умумий ҳисобда эса иккинчи поғонани эгаллади.

Наманган давлат университети қошидаги 2-академик лицей ўқувчиси Темурбек Қосимов инглиз тили фанидан, Наманган давлат университети қошидаги 1-академик лицей ўқувчиси Мухриддин Ҳамидов математикадан 1-ўринни эгаллаган бўлса, Чортоқдаги 3-академик лицей ўқувчиси Намуна Баходирова (суратда) она тили ва адабиёт фанидан, Наманган давлат университети қошидаги 1-академик лицей ўқувчиси Жасур Ортиқов биология фанидан фахрли ўринларни қўлга киритди.

Ҳотам МАМАДАЛИЕВ (ўза)
олган сурат.

ЗИЁРАТ

ёхуд оддий ҳаёт ҳақиқати

Бозор. Фала-говур оломон. Билганга бозор айланиш ўзгача бир саҳнат. Бу ер турли инсонлар тўқнашадиган чорраҳага ўхшайди.

— Кеп қолинг, оп қолинг, бундан яхисини бозорда тополмайсиз...

Бозор сукунат билмайди. Биз олам иккимиз Нукус бозоридаги ўзгаришлар ҳақида сўзлашамиз... «Келинлар, фол кўраман». Йўл бўйида ўтирган қиз бизни ўзи томон чорлайди. Фолбиланларга ишонмаганимиз боис йўлимизда давом этар эканмиз негидир унинг "Ота-боболарингизни зиёрат қилинг, кўп вақтдан буён бормаган экансиз", деган гапи қўлоғимга ўрнашиб қолди.

Уйга келгунча ўйландим. Нукусдан бизнинг Обод қишлоғигача узоқ йўл. Атрофни кузатиб келарканман, йўл бўйидаги айрим қабристонлар қаровсиз, фойсиз аҳволда ётганига кўзим тушди.

Назаримда, марҳумлар йўқовга муҳтождек туюлди. Наҳотки, улар қабридан ҳабар олишни унутаётган бўлсак? Фолбин қизнинг гапи қўлоғим остида жаранглайверди. Балки у бу гапни билиб-билмай айтгандир, деб ўзимни юпатардим. Инсон бирон нарсадан сиккиланиди, эитироб чекканида анҳор бўйи ёки денгиз ёқасига бориб, сувга дардини айтса, ҳаммасини оқизиб кетаркан. Ота-боболаримиз мол-давлатинг кўпайиб, бошқаларни назар-писанд этмасанг, кўнглинг истаган ишни қилиб, ўзингдан кетсанг, мо-зорга боргин, дейишган. Шунданга бу фойий дунёда ҳамма нарса ўткинчилигини англаб етасан. Одам ота-боболарини унутмаслиги учун ҳам тез-тез мазорга бориб туриши лозим. Қабристонга келишдан кўрқмаслик керак. Энг беҳавотир жой шу ер.

— Бунақа қоида йўқ. Чин кўнглидан хоҳласанг, истаган пайтигда зиёратга боришинг мумкин. Ўзи истамаган одамни эса мажбурлаб зиёрат қилдириб бўлмайди.

Кичи чилласи забтига олган кун. Ерда қор, эрталаб бу қор парчалар лой билан қоришиб қатқалоқ ҳосил қилган. Ҳаво совуқ. Дадам иккимиз йўлга чиқдик. Арзиман ташвишларга ўралашиб, яқинларингни бориб кўриш, ҳол-аҳвол сўраш, ўтганларни ёд этиш учун ҳар доим ҳам вақт, имкон тополмайсан.

Тош йўлга чиқишимиз билан машинага ўтирсак керак, деб тўхтаганим, дадам: — Чарчамаган бўлсанг, яёв кетамиз, — деди. — Зиёратга пилда бориш керак. Савоби кўпроқ бўлади.

Дадам билан бирор ерга бормаганимга анча бўлди. Кичкиналтигимда қаерга бормасин изидан эргачи юраддим. Шу тобда дадамдан ортда қолмасликка тиришиб илдамлардим.

— Қизим, ўзингдан катта одам билан тенгма-тенг қадам ташламагин! Бу ҳурматсизлик белгиси, бир қадам бўлса ҳам орқада юрин! — деди дадам хатоликка йўл қўётганимни тушунтириб.

Демак, қишлоқ одамлари барибир ўз «олтин қоидаларини» бузганича йўқ. Шаҳарнинг йўриги бошқа. Мен ҳар сафар қишлоққа келганимда унутилаётган урф-одат, тарбия сирларини қайта кашф қиламан, билмаганларимни ўрганаман ва ҳаётда шуларга таянаман. Қаердалигимдан қатъи назар, инсоний туйғуларни софлигича сақлашга интиламан. Бу даданинг менга бериб келадиган доимий насиҳати, риоя қилишим керак.

Қабристонга яқинлашдик. Томоғимга нимадир тикилгандек бўлди. Ўзимдаги ўзгаришни пайқаган дадам:

— Хафа бўлсанг, оққан сувни ёқала, бойлигинг охири-тошганда қабристонни орала, — деб қўйди.

— Ҳа, тўғри.

— Инсон бирон нарсадан сиккиланиди, эитироб чекканида анҳор бўйи ёки денгиз ёқасига бориб, сувга дардини айтса, ҳаммасини оқизиб кетаркан. Ота-боболаримиз мол-давлатинг кўпайиб, бошқаларни назар-писанд этмасанг, кўнглинг истаган ишни қилиб, ўзингдан кетсанг, мо-зорга боргин, дейишган. Шунданга бу фойий дунёда ҳамма нарса ўткинчилигини англаб етасан. Одам ота-боболарини унутмаслиги учун ҳам тез-тез мазорга бориб туриши лозим. Қабристонга келишдан кўрқмаслик керак. Энг беҳавотир жой шу ер.

— Бунақа қоида йўқ. Чин кўнглидан хоҳласанг, истаган пайтигда зиёратга боришинг мумкин. Ўзи истамаган одамни эса мажбурлаб зиёрат қилдириб бўлмайди.

Кичи чилласи забтига олган кун. Ерда қор, эрталаб бу қор парчалар лой билан қоришиб қатқалоқ ҳосил қилган. Ҳаво совуқ. Дадам иккимиз йўлга чиқдик. Арзиман ташвишларга ўралашиб, яқинларингни бориб кўриш, ҳол-аҳвол сўраш, ўтганларни ёд этиш учун ҳар доим ҳам вақт, имкон тополмайсан.

Тош йўлга чиқишимиз билан машинага ўтирсак керак, деб тўхтаганим, дадам: — Чарчамаган бўлсанг, яёв кетамиз, — деди. — Зиёратга пилда бориш керак. Савоби кўпроқ бўлади.

Дадам билан бирор ерга бормаганимга анча бўлди. Кичкиналтигимда қаерга бормасин изидан эргачи юраддим. Шу тобда дадамдан ортда қолмасликка тиришиб илдамлардим.

— Қизим, ўзингдан катта одам билан тенгма-тенг қадам ташламагин! Бу ҳурматсизлик белгиси, бир қадам бўлса ҳам орқада юрин! — деди дадам хатоликка йўл қўётганимни тушунтириб.

Демак, қишлоқ одамлари барибир ўз «олтин қоидаларини» бузганича йўқ. Шаҳарнинг йўриги бошқа. Мен ҳар сафар қишлоққа келганимда унутилаётган урф-одат, тарбия сирларини қайта кашф қиламан, билмаганларимни ўрганаман ва ҳаётда шуларга таянаман. Қаердалигимдан қатъи назар, инсоний туйғуларни софлигича сақлашга интиламан. Бу даданинг менга бериб келадиган доимий насиҳати, риоя қилишим керак.

Қабристонга яқинлашдик. Томоғимга нимадир тикилгандек бўлди. Ўзимдаги ўзгаришни пайқаган дадам:

— Хафа бўлсанг, оққан сувни ёқала, бойлигинг охири-тошганда қабристонни орала, — деб қўйди.

— Ҳа, тўғри.

— Инсон бирон нарсадан сиккиланиди, эитироб чекканида анҳор бўйи ёки денгиз ёқасига бориб, сувга дардини айтса, ҳаммасини оқизиб кетаркан. Ота-боболаримиз мол-давлатинг кўпайиб, бошқаларни назар-писанд этмасанг, кўнглинг истаган ишни қилиб, ўзингдан кетсанг, мо-зорга боргин, дейишган. Шунданга бу фойий дунёда ҳамма нарса ўткинчилигини англаб етасан. Одам ота-боболарини унутмаслиги учун ҳам тез-тез мазорга бориб туриши лозим. Қабристонга келишдан кўрқмаслик керак. Энг беҳавотир жой шу ер.

— Бунақа қоида йўқ. Чин кўнглидан хоҳласанг, истаган пайтигда зиёратга боришинг мумкин. Ўзи истамаган одамни эса мажбурлаб зиёрат қилдириб бўлмайди.

Кичи чилласи забтига олган кун. Ерда қор, эрталаб бу қор парчалар лой билан қоришиб қатқалоқ ҳосил қилган. Ҳаво совуқ. Дадам иккимиз йўлга чиқдик. Арзиман ташвишларга ўралашиб, яқинларингни бориб кўриш, ҳол-аҳвол сўраш, ўтганларни ёд этиш учун ҳар доим ҳам вақт, имкон тополмайсан.

Тош йўлга чиқишимиз билан машинага ўтирсак керак, деб тўхтаганим, дадам: — Чарчамаган бўлсанг, яёв кетамиз, — деди. — Зиёратга пилда бориш керак. Савоби кўпроқ бўлади.

Несибели
МАМБЕТИРЗАЕВА

...Кўчада кетаётган онахон тошга қоқилиб йиқилиб тушди. Акбарали югуриб боргунча оёққа туришга улгурди. Аммо шикастлангани сезилиб турарди. Йигитнинг ҳаёлидан бирор йўловчи шу тошни четга олиб қўймади-да, деган фикр ўтди ва бу ишни кейинга қолдирмади. Бу ҳам савоб ишдай туюлди унга.

Дарҳақиқат, «Бу — савоб», «Бу — гуноҳ» деган иборалар халқимизнинг кундалик сўзлашувида кўп учрайди. Икки тушунча инсоннинг жамият олдидки масъулияти, тарбияси ва унда олижаноблик фазилатларини шакллантириш омилдир. Инсон маънавий олами юксалибгина коммуналлик эришади. Ҳалол меҳнат билан ҳаёт кечириб, ён-атрофдагиларга яхшилик қилишга интилиш инсонийликдан бир нишона. Фарзандларимизда олижанобликни қандай шакллантириш керак? Биз педагоглар бу ҳақда кўп ўйлаймиз.

Халқимиз савоб иш қилишни яхши кўради, қўлидан келган яхшиликни қилса мамнун бўлади. Бадий адабиёт намуналарида, халқ оғзаки ижодида яхшилик қилиш улуғлиб, ёвузлик қораланади. Йўл ва кўприк қурган, кам таъминланганларни моддий-маънавий қўллаб-қувватлаган, мактаб ёки шифохонада таъмирлашга қўмаклашган кишилар қадимгидек бу-гун ҳам обрў-эътиборда. Чиндан ҳам, «савоб» сўзининг маъно-моҳияти жуда кенг. Агар юқоридаги ишлар ихорисини «савобталаб инсон» десак, унда маъно-моҳият тўлалигича очилмай қолади. Гўёки сармоёси бўлмаган

Кечқурун навбатчиликдан қайтаётсам, бекатда беш-олти йигит-қиз турганига кўзим тушди. Уларнинг бир-бирига ҳазиломуз айтаётган гапларини эшитиб, танамда чумоли ўрмалагандек бўлди. Йигитчаларнинг оғиздан чиқаётган беҳаё сўзларни қизлар ҳам жимгина эшитиб туришибди. Ажабланиман, ёшлардаги бу андишасизликка сабаб нима?

Тарбиянинг бўшлиғими, отаона назоратсиз қолганими? Ёки бу ёшлар ҳаётининг бир бўлагига айланиб бораётган ижтимоий тармоқларнинг кўрсатаётган натижасими?

Дарвоқе, ижтимоий тармоққа мурожаат этарканмиз, қайсида бир мавзу юзасидан билдирилаётган турли қарашлар, фикрларни ўқиб ҳайратланасан киши. Ҳатто айрим кўпол сўзларни, беандиша ҳазилларни ишлатишдан истиҳоза қилмайдиган ёшлар тармоқдаги суҳбатдоши билан тинимсиз гаплашади. Психологик ҳулосаларга кўра, инсон ёлгон гапни ёки беҳаё сўзларни суҳбатдошининг юзига қараб айтиши қийин кечар экан. Юз ифодаси, кўз қарашлари ёлғонни фойс этишдан чўчиб туради-да. Ижтимоий тармоқдаги ёшлар эса, табиийки, бир-бирини кўрмай гаплашаверди, беҳаёларча ҳазилларга худди ўша тарзда жавоб қайтараверади. Бу эса болада андиша ҳиссини йўқотди.

Болалар ўйин қахрамони айланмоқда

Ҳужжатларимдан нусха олидириш учун интернет кафега кирдим. Айни туш пайти бўлгани учунми, одам кўп-гидан оёқ қўйишга жой йўқ. Мактаб, коллеж ўқувчилари дарс тугаши биланқў ўзини шу ерга урганга ўхшарди. Кўзим беихтиёр рўпарадаги

одамлар савоб иш қилолмайди. Аслида савобнинг катта-кичиги бўлмайди. Улуғ бобомиз Ҳазрат Алишер Навоий "Кимки бир кўнгли бузғунинг хотирини шод айлағай, Онча борким Каъба вайрон бўлса обод айлағай" деганлариде қанчалик ҳақ эдилар. Демак, савоб деган тушунчани тор маънода талқин этиш нотўғри. Инсоннинг ён-атрофдагиларга яхшилик соғинишининг ўзи ҳам бир савоб.

— Савоб иш катта-кичиклиги билан фарқланмайди. Бир инсоннинг кўнглини олиш, уни туш-

САВОБ ИШ

фарзандларимиз шунни қандай англайдилар

кун ҳолдан қутқариш ҳам савоб. Ахир ўша туш-кун кайфиятдаги инсон бу ҳолатдан қутулгач, қанча яхши ишларни амалга оширишга ўзила куч топиши мумкин. Қолаверса, унга ёрдам берганлардан хурсанд бўлибгина қолмай, ўзи ҳам атрофдаги дўстлари учун қўмакка шошилади.

Демак, савоб иш қилишга интилиш ижобий маънода «юқумли» — дейди ўқувчиларимиздан бири Шолжа Аҳмадалиева.

"Маънавийт асослари" дарсида киши маънавияти ўзи яшаган муҳитга қараб шаклланиши мумкинлигини ўрганами. Агар савоб иш ва эзгулик маънавиятнинг белгиси бўлса, у энг аввало оилада шак-

Tarbiya — saodat

«ЗАМОНАВИЙ БОЛАЛАР»

уларнинг шахси қандай шаклланаётти?

— Билмасам, ўйнаса керак. Баъзида уйга кечроқ қайтганида оғайнилари билан ийтернет кафега кирганини айтди.

— Компьютерда совуқбашара қаҳрамонга тикилиб, ўғлининг қўлоғи том битиб қолган бўлса керак. Ўйинда «Нега мендан олдинлаб кетдинг? Сента уни ўлдирма дедим-ку?» Болақай шеригининг эътирозига жавобан уни чунонам сўқдики, уятдан ерга кириб кетаёдим. Нариги бола ҳам ундан кам эъласинини исботлашга тушиб, алмойи-жалмойи сўқиларини қалаштириб ташлади. Кафеда атиги бир неча дақиқа турган бўлсам-да, ўсмир ёпидаги йигитларнинг айтаётган гаплари, бир-бирига муомаласини кўриб, ғалати аҳволга тушдим. Улар бундай муомалани уйда ҳам қилишармикан? Ёки компьютер қаршисидат утириб, анави совуқбашара қаҳрамонга тикилганча бундай бемаъни гапларни гапириб юборганларини сезмай қолшадими? Ахир, барчамиз ота-онамизнинг ёнида бундай гапларни айтишга истиҳоза қиламиз-ку, шундай эмасми? Компьютердаги ўйин қаҳрамони эса бизга яқинларимиз каби меҳрли нигоҳ билан боқмайди-да.

Ҳутонам ўйланиб қолди. У ўғлининг кўп вақтини ота-онаси олдига эмас, компьютер қаршисига ўтказаятганидан афсусланарди...

Аслида инсон руҳиятида яхшиликка мойиллик доим ўзгунлиқ қилган. Бироқ атрофдаги воқеа-ҳодисалар, таъсирлар яхшиликни ёмонликка айлантириб қўйганини сезмай қоламиз. Боланинг кўпол гапиришига, жиззакилигига келсак, бу бевоисита руҳияти, тарбияси билан боғлиқ ҳолатлигини эътиборга олмасдан илож йўқ. Чунки бир-бирини шафқатсизларча ураётган, сўяётган қаҳрамонларга мижжа қоқмай тикилиб турган, тақдидга мойиллик ёшидаги болақай уларнинг ўрнида ўзини тасаввур қилади ва бу унинг кишиларга бўлган муносабати шаклланишига таъсир ўтказди.

«Ўғлим компьютерда ўтирса, бошимни қотирмайди-да»

Бир аёл ўғлининг жуда ақлли, зийрак бўлиб бораётганидан мақтанди. Сабаби, у кўп вақтини компьютер қар-

лланиши керак. Ўқувчилар ота-онасининг бир-бирига, уларнинг болаларига, қўни-қўшниларига муносабатларини кўриб улғаяди. Муомала, яхшилик қилиш, ғамхўрлик қўрсатиш каби фазилатлар болага ота-онасининг ўтади. Ҳадиси шарифдаги «Қўлингдан келганича инсонларга яхшилик қил. Агар яхшилик қилиш қўлингдан келмаса, ёмонлик ҳам қилма», деган сўзлар замирида тарбиянинг таъсир кучи сезилиб туради.

16—19 ёш оралиғида бўлган коллежимиз ўқув-

чилари оқ-қорани билиб қолишган. Уларнинг савоб иш ҳақидаги фикрларини тинглаб хурсанд бўямиз.

Иззатбек ЖАЛОЛДИНОВ:

— Улуғнор туманидан келганман. Мактабимизда ёлғиз, кекса, жисмоний имконияти чекланган инсонларниқига томорқа ва уй ишларида ёрдам бериш учун борардик. Коллежда ҳам шундай аънаба бор экан. «Қўмақчи гуруҳи»га иккиланмай аъзо бўлдим. Савоб ишни ҳар кунни қилишимиз келади.

Илҳомжон ТИЛВОЛДИЕВ:

— Эзгуликнинг тури кўп. Савоб иш учун бой-бадавлат бўлиш

шисида ўтказармиш. Боласига онгни ривожлантирувчи ўйинлар келтириб берганмиш.

— Мен боламини умуман компьютерга яқинлаштирмай қўйганман. Аввал китоб ўқишнинг уйдасидан чиқсин, кейин компьютер билан шуғулланиди, — дедим данталига.

— Бекор қиласиз, замон шиддат билан олдинлаётти. Ҳозир компьютер билмаган боламини учратиш мушкул. Ўғлим эндигина мактабга борган бўлса-да, компьютерда ўйин ўйнашдан ташқари, интернетга киришни, маълумотлар олишни жуда яхши ўзлаштирган. Ҳозирги болалар ақлли бўлиб кетишди-да. Энг асосийси, болаларнинг серсаволигидан безор бўлганман.

Компьютерда ўтирса, уни-буни сўраб, бошимни қотирмайди-да, — деди аёл паст келмай.

Эсимга бир танишимнинг компьютерсавар икки ўғли келди. Қачон қарама, икковни монитордан нари кетмайди. Ойиси бирор иш ёки дарсини тайёрлашни буюрса, «Кейин компьютерда ўйин ўйнайманми?» деган шартни қўяди.

Болалар кўпгина истагининг бажарилишини онгсиз равишда яқинларидан талаб қилади. Бу талабларни икки марта ҳеч бир қаршиликсиз бажарсангиз, унда шунга қўниқма ҳосил бўлади. Бола энди хоҳишларининг муҳайё этилишини табиий ҳол деб тушунади. Қўниқма эса ола-га-айланиб боради. Энди унинг айтганини бажармай қўринг, фарзандингиз юзин-

шарт эмас. Ҳеч бўлмаганда ўринсиз оқиб ётган сув жўмрагини беркитиш, қаттага ҳурмат, кичikka иззат қўрсатиш, табиатга, қўш ва паррандаларга озор етказмаслик қўлимиздан келади-ку!

Дилноза АБДУЛҲАМИДОВА:

— Тарихда Ҳотамтой номи билан машҳур одамнинг уйига бир"кекса киши озгина ун сўраб келибди. Хотам у сўраганидан ун ҳисса кўпроқ ун берибди. Буни кўрган хотини: «Бир ҳовуч сўраганга ун ҳовуч беришингиз нимаси?», деса, Ҳотамтой: «Тўғри, у ўз эҳтиёжига яраша сўради, мен эса, имконимга яраша бердим. У ортиқроқ сўрашга ийманди. Мен эса бор нарсани ундан қизганишга уулдим», деб жавоб қайтарган экан. Бундан савоб ишни қалбнинг ва виждоннинг буюрганича қилишинг керак, деган ҳикматни ўқиш мумкин.

Меҳрибону АЗИМЖОНОВА:

— Отанинг доимо такрорлайдиган бир ўғити бор: «Болам, таъмагирик энг ёмон иллат», дейди у. Савоб ишни сиққилидан қилсалганина, сенга раҳмат ёғилади, агар унинг ортидан таъмагирик қилдингми, бу савоб эмас, миннатдир.

Тоза қалб таъмагирикни сиқдирмайди. Демак, биз инсонийликка зид иллатлардан холи бўлиш учун ўн қўлимиз қилганини чап қўлимизга билдирмасак, савоб ишимиз ҳақида ўзгалар гапирди юргани ҳақида эшитсак, энг яхшиси шу эмасми?

Замира РҶЗИЕВА,
Меҳрибону АЗИМЖОНОВА,
Олтинқўл иктисодиёт коллежи
ўқитувчилари

сни интернетдан кўчиришга ўтдим? Иншониям тармоқдан тояпасанми? — сўрадим қизиқиб.

— Кеча устозим "Нон азиз" мавзусида иншо ёзиб келишимизни айтди. Уйга келиб, интернетдан қилдирувга берувдим, даров топиб берди. Шу мавзуда бир эмас, юзлаб мақола чиқди. Биттасини шартта кўчириб олдим. Уйда интернетга бор бошқа синфдошларим ҳам шундай қилишди, — деди болақай мақтаниб.

— Устозинг сенга иншонини ўзинг ижод қилишинг учун берган-ку. Фикрлаб, тасаввур қилиб ёзсанг дунёқарашинг кенгайди. Интернетдан кўчирсанг, фикрлай олмай қолсан, — дедим хафа бўлиб.

— Э, ҳозир қайси ўқувчи бош қотириб иншо ёзади, дейсиз. Реферат, иншоларнинг тайёргинаси сайтларда бор-ку, — деди болақай билаголиб билан. Суҳбатимизни тинглаётган онаси «Ҳозирги болалар жуда ақлли. Биз вақт кетказиб, иншонини ўйлаб, қўлда ёзиб ўтирардик. Ҳозиргилар эса барча нарсанинг тезроқ ва қулай бўлишини истади», деди жилмайганча.

Танишимнинг гапини эшитиб, унинг ўғлига гапириш беҳудалигини англадим. Ахир куш уясида кўрганини қилади. Ота-онаси глобал тармоқдаги тайёр иншонини маълумлаб турганда боласи жон қойитиб ўзи ёзармиди...

Миямда айланаётган фикрнинг қозоғга туширмаслигининг иложи йўқ. Бугун интернетга таяниб иншо ёзаётган, масала ечаётган болақай келгусида шахсий ҳаётига оид қарорларни ҳам унинг ёрдамида чиқарадими? Унда биз ким бўламиз?!

Ҳуснин ПАРДАЕВА,
журналист

САОДАТГА ЭЛТУВЧИ ЙЎЛДОШ

Беш ёшлигимда ойижоним туғилган кунимга «янгидўст» со-ва қилдилар. Аввалига дўстим билан худди бегоналардек муносабатда бўлдим. Мендан қилганга опамнинг эса бу каби дўстларни жуда кўп эди. Гоҳида мен билан суҳбатлашадиган кўра улар билан пинҳона сўзлашишни афзал билганларидан хафа ҳам бўлардим. Улғайганим сари бир-биридан чиройли ўйинчоқларимдан зерика бошладим. Муррак онгимда эса бир савол кезаварди: "Нега олам ҳеч бу дўстидан зерикмайди?". Нихоят, 6-синф бўлганимда бу саволга жавоб топдим. Мактабдаги синфдошларим ҳам мендан аввал у билан оға-ини тутинишган. Илк бор дўстлашганини тақдир қилган ҳамроҳимнинг дунёси айни дамга келиб меннинг энг биринчи маслаҳатчимга айланган.

Инсон ҳаёти давомида турли воқеа-ҳодисаларнинг иштирокчиси ёки гувоҳига айланади. Баъзида ўз ишидан мамнун бўлса, гоҳида рисоладагидек яқунланмаганидан қунонади. Албатта, ҳар ким бахтли кунларида ёхуд ёлғиз онлариде энг яқин сирдош ва ҳамроҳга эҳтиёж сезади. Сизу бизга бирдек кераклигини билган дўстимиз эса жавонда янги ўқувчиси йўлига қўз тикади. Ўзи билан ҳамроҳ тутинган биродарига маслаҳат беришдан ҳеч ҳам чарчамайди-ган, сизни ҳеч зериктирмайдиган бугунги мақоламиз бош қаҳрамони — китобдир!

Китоб — ёлғизликда ҳамроҳимиз, қоронғу кунларда йўлларимизни ёритувчи чироғимиз, энг яқин дўст, ҳам сирдошимиз. У — билимлар манбаи. Тўғри, бугун билим олишинг замонавий воситалари кўп, бироқ чи-накам маънавийт тарғиботчиси бўлган китоблар ўз қадр қимматини ҳеч қачон йўқотмайди.

Улғайиш жараёнида фарзандларимиз учун энг яқин ва бе-миннат дўст китоб бўлишига эришишимиз лозим. Ёшлар қанчалик кўп китоб ўқиса, фикрлаш доираси ҳам шунчалик кенгайиб, ўсиб бораверади.

Гулноза Каримова, Камо-лиддин Бехзод номдаги миллий рассомлик ва дизайн институт талабаси:

— Бугун кўпчилигимиз интернетдан фойдаланаётганимиз учун китоб ўқувчилар сони кам-майиб кетди. Агар менга икка-ласидан бирини танла дейиш-са, ҳеч биридан воз кечмаган бўлардим. Чунки ҳозирги даврда инсон барча имкониятлардан фойдалана олсанга, замон билан ҳамнафас яшайди. Бунинг урдасидан қикса, мақсадларига эришади. Илм бу — мен учун марварид. Биламизки, марварид денгизнинг тубида бўлади. Уни қўлга киритиш учун сабрли-ю

М

№	Билим соҳаси ва таълим йўналишлари номи	Фанлар номи	Мазкур унвонларнинг соатлар	Таъин ОЛТИлар номи
100 000 — ГУМАНИТАР СОҲА				
1.	5110900-Педагогика ва психология	Кийёсий педагогика	36	ТДПУ
2.	5111000-Касб таълими (5311300-Телекоммуникация), 5311300-Телекоммуникация	Оптика алоқа асослари	34	ТАТУ
3.	5111000-Касб таълими (информатика ва ахборот технологиялари)	Дастурлаш технологиялари	36	ТАТУ
4.	5111000-Касб таълими (информатика ва ахборот технологиялари)	Тизимли таҳлил асослари	36	ТАТУ
5.	5111400-Хорижий тил ва адабиёти (Инглиз тили ва адабиёти)	Инглиз тили ўқитиш назарияси ва методикаси	70	ТДПУ
6.	5111400-Хорижий тил ва адабиёти (Инглиз тили ва адабиёти)	Инглиз тили ўқитишнинг инновацион педагогик технологиялари	30	ТДПУ
7.	5111700-Бошланғич таълим ва спорт-тарбиявий иш	Тарбиявий ишлар методикаси	54	ТДПУ
8.	5111900-Дефектология	Махсус педагогика	90	ТДПУ
9.	5111900-Дефектология	Табиатушносликни ўқитиш махсус методикаси	46	ТДПУ
10.	5112100-Меҳнат таълими	Меҳнат таълими ўқитиш методикаси, касб танлашга йўллаш	80	ТДПУ
11.	5140400-Астрономия	Амалий ва умумий астрофизика	36	ЎзМУ
12.	5140700-Гидрометеорология	Гидрометрия	53	ЎзМУ
13.	5140800-Геология	Урта Осиё геологияси	20	ЎзМУ
14.	5140900-Геофизика	Ер физикаси	24	ЎзМУ
15.	5150200-Санъатшунослик (Музейшунослик; консервация ва бадий ёдгорликларни сақлаш)	Музей ва жамият	18	ЎзДСМИ
16.	5150200-Санъатшунослик (Театршунослик)	Ўзбек театри тарихи	94	ЎзДСМИ
17.	5150200-Санъатшунослик (Театршунослик)	Хореография ва рақс санъати асослари	72	ЎзДСМИ
18.	5150200-Санъатшунослик (Театршунослик)	Рекисёрлик ва актёрлик санъати асослари	114	ЎзДСМИ
19.	5150900-Дизайн (Компьютер графикаси ва бадий фото)	Реклама асослари	18	МРДИ
20.	5150900-Дизайн (Компьютер графикаси ва бадий фото)	Бадий компьютер графикаси	38	МРДИ
200 000 — ИЖТИМОИЙ СОҲА, ИҚТИСОД ВА ҲУҚУҚ СОҲАСИ				
21.	5220100-Журналистика (халқаро журналистика)	Журналистик иқод маҳорати асослари (англиклар, репортёрлик, таҳлилий, шарҳлаш, публицистика)	100	ЎзДЖТУ, ЎзМУ
22.	5220100-Журналистика (халқаро журналистика)	Замонавий ОАВ тили ва стилистикаси	30	ЎзДЖТУ, ЎзМУ
23.	5220100-Журналистика (халқаро журналистика)	Таҳрир маҳорати (ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, адабий матнларни таҳрир қилиш принциплари)	28	ЎзДЖТУ, ЎзМУ
24.	5220200-Ахборотлаштириш ва кутубхонашунослик (соҳалар бўйича)	Ахборот ресурсларини қайта ишлаш технологияси	18	ТАТУ
25.	5220200-Ахборотлаштириш ва кутубхонашунослик (соҳалар бўйича)	Ахборот-кутубхона фонди ва электрон каталог	36	ТАТУ
26.	5220200-Ахборотлаштириш ва кутубхонашунослик (соҳалар бўйича)	Автоматлаштирилган ахборот-кутубхона тизимини лойиҳалаш	40	ТАТУ
27.	5230100-Иқтисодиёт (макроиқтисодиёт)	Макроиқтисодий таҳлил ва прогнозлаш	38	ТДИУ
28.	5230100-Иқтисодиёт (инфратузилма)	Ишлаб чиқариш инфратузилмаси	38	ТДИУ
29.	5230200-Менежмент (ишлаб чиқариш)	Биржа ва ярмарка фаолиятини бошқариш	38	ТДИУ
30.	5230200-Менежмент (ишлаб чиқариш)	Ишлаб чиқариш технологиялари	38	ТДИУ
31.	5230200-Менежмент (туризм)	Туризмда стратегик маркетинг	38	ТДИУ
32.	5230400-Маркетинг (ташқи иқтисодий фаолият)	Инновацион маркетинг	38	ТДИУ
33.	5230400-Маркетинг (ташқи иқтисодий фаолият)	Стратегик маркетинг	56	ТДИУ
34.	5230600-Молия	Инвестицияларни ташкил этиш ва молиялаштириш	56	ТМИ
35.	5230600-Молия	Халқаро молия муносабатлари	36	ТМИ
36.	5230600-Банк иши	Халқаро валюта-кредит муносабатлари	36	ТМИ
37.	5230900-Бухгалтерия ҳисоби ва аудит (тармоқлар бўйича)	Ҳазначилик	40	ТМИ
38.	5230900-Бухгалтерия ҳисоби ва аудит (тармоқлар бўйича)	Иқтисодий таҳлил назарияси	36	ТМИ
39.	5231200-Сўғурта иши	Ташқи иқтисодий фаолият сўғуртаси	72	ТМИ
300 000 — ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТЕХНИК СОҲА				
40.	5310600-Ер усти транспорт тизимлари ва уларнинг эксплуатацияси (автомобил транспорти)	Автомобиллар сервис асослари	30	ТАЙИ
41.	5310900-Метрология, стандартлаштириш ва меҳнат сифати менежменти	Сифат менежменти тизими	36	ТДТУ, ТАҚИ
42.	5311000-Технологик жараёнлар ва ишлаб чиқаришни автоматлаштириш ва бошқариш (тармоқлар бўйича)	Автоматлаштирилган тизимлар диагностикаси ва ишончилиги	28	ТДТУ
43.	5311500-Геодезия, картография ва кадастр (тармоқлар бўйича)	Давлат кадастрлари асоси	22	ТАҚИ
44.	5311700-Фойдалан қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведкаси (каттик қазилмалар)	Ўзбекистон маъдани майдонлар геологияси	36	ТДТУ
45.	5311700-Фойдалан қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведкаси (каттик қазилмалар)	Фойдалан қазилма конларини ҳужжатлаштириш ва намуналаш	36	ТДТУ
46.	5311700-Фойдалан қазилма конлари геологияси, қидирув ва разведкаси (нефть ва газ конлари)	Дунё нефтагази ҳудудлари ва акваториялари	56	ТДТУ
47.	5311800-Гидрогеология ва муҳандислик геологияси	Инженерлик геодинамикаси	36	ТДТУ
48.	5312000-Нефть-газ қайта ишлаш санъати объектларини лойиҳалаш, қуриш ва фойдаланиш	Газни ер остида сақлаш	36	ТАҚИ, ТДТУ
49.	5320100-Материалшунослик ва янги материаллар технологияси	Нометалл материаллар технологияси	36	ТДТУ
50.	5320300-Технологик машина ва жиҳозлар (целлюлоза-қоғоз ишлаб чиқариш технологияси)	Таркибда целлюлоза сақловчи хомашёлари қайта ишлаш технологияси	28	ТҚТИ
51.	5320300-Технологик машиналар ва жиҳоз	Ўғоч тилиш технологияси	36	ТҚТИ
52.	5320300-Технологик машиналар ва жиҳозлар (ёғочсозлик технологияси)	Ўғоч бўюмлари технологияси	36	ТҚТИ
53.	5320300-Технологик машиналар ва жиҳозлар (ёғочсозлик технологияси)	Ўғочни қуриштиш ва кимёвий химоялаш	28	ТҚТИ
54.	5320300-Технологик машиналар ва жиҳозлар (тўқимачилик, ёнғил ва пахта тозалаш санъати)	Машинасозлик технологияси ва лойиҳалаш асослари	64	ТТЕСИ
55.	5320400-Кимёвий технология (каучук ва резина кимёвий технологияси бўйича)	Резина қоришмалари ишлаб чиқариш технологияси	28	ТҚТИ
56.	5320400-Кимёвий технология (табiiй энергия ташувчилар ва углеродли материалларни қайта ишлаш бўйича)	Табiiй энергия ташувчилар ва углеродли материаллар кимёвий технологияси	56	ТҚТИ
57.	5320500-Биотехнология (биотехника)	Биотехнологик жараёнларнинг жиҳозлари	36	ТҚТИ
58.	5320500-Биотехнология (тармоқлар бўйича)	Озиқ-овқат ва озуқа маҳсулотлари биотехнологияси	36	ТҚТИ
59.	5321000-Озиқ-овқат технологияси	Ўсимлик мойлари ишлаб чиқариш технологияси	42	ТҚТИ
60.	5321000-Озиқ-овқат технологияси (консерваланган озиқ-овқат маҳсулотлари бўйича)	Ёғларни қайта ишлаш технологияси	42	ТҚТИ
61.	5321000-Озиқ-овқат технологияси (консерваланган озиқ-овқат маҳсулотлари бўйича)	Гўшт-сут биокимёси	28	ТҚТИ
62.	5321300-Нефть ва нефть-газни қайта ишлаш технологияси	Нефть ва газ кимёси ва физикаси	36	ТҚТИ, ТДТУ
63.	5340400-Муҳандислик коммуникациялари қурилиш ва монтажи (сув таъминоти ва канализация)	Оқова сувларини оқизиш тармоқлари	48	ТАҚИ
64.	5340400-Муҳандислик коммуникациялари қурилиш ва монтажи (сув таъминоти ва канализация)	Сув таъминоти ва канализация тизимлари ишини ташкил этиш ва улардан фойдаланиш	28	ТАҚИ
65.	5340800-Автомобиль йўллари ва аэродромлар	Автомобиль йўллари реконструкция қилиш	36	ТАЙИ
66.	5340800-Автомобиль йўллари ва аэродромлар	Автомобиль йўллари қуришни ташкил қилиш ва қуриш технологияси асослари	54	ТАЙИ
67.	5340800-Автомобиль йўллари ва аэродромлар	Шаҳар кўчалари ва йўллари	30	ТАЙИ
68.	5341000-Қишлоқ ҳудудларини архитектура-лойиҳавий ташкил этиш	Ландшафт архитектураси	38	ТАҚИ
400 000 — ҚИШЛОҚ ВА СУВ ҲҲАЛИГИ СОҲАСИ				
69.	5410900-Ипакчилик	Ипак қурти экологияси ва боқиш агротехникаси	38	ТДАУ
70.	5410900-Ипакчилик	Ипак қурти селекцияси	24	ТДАУ
71.	5410900-Ипакчилик	Ипак қурти урғучлиги	40	ТДАУ
72.	5450100-Ирригация тармоқлари сув энергиясидан фойдаланиш	Ноанъанавий ва қайта тикланувчи энергия манбалари	28	ТИМИ
500 000 — СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВА ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ СОҲАСИ				
73.	5510600-Саноат фармацевтияс (турлари бўйича)	Таъёр дорилар воситаларининг сифатини баҳолаш, қадоқлаш ва ўраш	84	ТФИ
74.	5510600-Саноат фармацевтияс (турлари бўйича)	Дорилар воситаларини ишлаб чиқариш	54	ТФИ
75.	5520100-Ижтимоий иш (иқтимоий таъминот тизими бўйича)	Ижтимоий иш этикаси	54	ЎзДСМИ
76.	5520100-Ижтимоий иш (иқтимоий таъминот тизими бўйича)	Меҳнат биржалари ва бандлик	36	ЎзДСМИ
600 000 — ҲИЗМАТЛАР СОҲАСИ				
77.	5610100-Ҳизматлар соҳаси (Ҳй-жой коммунал, маиший Ҳизматлар)	Иссиқлик, газ таъминоти, шамоллатиш ва сув таъминоти, канализация тизимларига сервис Ҳизмат кўрсатиш	42	ТАҚИ
78.	5610100-Ҳизматлар соҳаси (Ҳй-жой коммунал, маиший Ҳизматлар)	Сервис тизимлари ва объектларининг таъҳисси ва экспертизаси	36	ТАҚИ
79.	5610100-Ҳизматлар соҳаси (Ҳй-жой коммунал, маиший Ҳизматлар)	Ҳй-жой коммунал Ҳҳалигини иқтисодиёти ва бошқаруви	28	ТАҚИ
80.	5610100-Ҳизматлар соҳаси (Ҳй-жой коммунал, маиший Ҳизматлар)	Кўчмас мулкдан фойдаланишнинг ташкил этиш ва бошқариш	42	ТАҚИ
81.	5610200-Меҳмонхона Ҳҳалигини ташкил этиш ва бошқариш	Меҳмонхонада Ҳизматларни ташкил этиш	38	ТДИУ
82.	5610400-Ижтимоий-маданий фаолият	Ижтимоий-маданий фаолият тарихи, назарияси ва услубиёти	102	ЎзДСМИ
83.	5610400-Ижтимоий-маданий фаолият	Пародосерлик маҳорати асослари	36	ЎзДСМИ
84.	5610600-Ҳизмат кўрсатиш техника ва технологияси (тўқимачилик, ёнғил ва пахта тозалаш санъати)	Сервисдаги жараёнларни лойиҳалаш	250	ТТЕСИ
85.	5610600-Ҳизмат кўрсатиш техника ва технологияси (тўқимачилик, ёнғил ва пахта тозалаш санъати)	Қорхона сервиси техника ва технологияси	290	ТТЕСИ
86.	5610600-Ҳизмат кўрсатиш техника ва технологияси (темир йўл транспорти)	Транспорт сервиси	90	ТТИМИ
87.	5610600-Ҳизмат кўрсатиш техника ва технологияси (темир йўл транспорти)	Сервис қорхона ишини ташкил қилиш ва технологияси	68	ТТИМИ
88.	5610600-Ҳизмат кўрсатиш техника ва технологияси (темир йўл транспорти), 5620100-Ташишларни ташкил этиш ва транспорт логистикаси (темир йўл транспорти)	Транспорт логистикаси	34	ТТИМИ
89.	5620100-Ташишларни ташкил этиш ва транспорт логистикаси	Логистика	36	ТТИМИ, ТАЙИ
90.	5620100-Ташишларни ташкил этиш ва транспорт логистикаси	Ҳалқаро хусусий Ҳҳуққ	18	ТТИМИ, ТАЙИ
91.	5630100-Экология ва атроф-муҳит муҳофазаси	Атмосфера ҳавосини Ҳҳимоя қилиш технологияси	56	ТДТУ
92.	5630100-Экология ва атроф-муҳит муҳофазаси	Саноат экологияси	56	ТДТУ
93.	5640100-Ҳаёт фаолияти ҳавфсизлиги	Авария-қутқарув ишлари	100	ТДТУ

Ўзбекистон халқ рассоми Анвар Мирсоатовнинг манзаралар галереясини кузатар эканмиз, «Бу борда ижодкорлар ахли, расомларнинг омади бор, улар яратган асарлар муаллифнинг юрак ҳарорати, тафтини сўзсиз сўзлаб туради.. Ватан тараннуми ифодаси учун бундан-да катта имконият бўлмаса керак...» деган ўйлар кечди хаёлимиздан. Негаки, мусаввир мўйқалами сеҳри билан яратилган ҳар бир асар жаннатмакон диёри-мизнинг тоғу саҳроларидан тортиб, эндигина сабаза ур-дан майсаларигача, кимлардир «қаҳратон киш» дея эти жунжикадиган аёзлари-

мий негизда чизикли ва ҳаворанг перспективаси асосида шаклланган. Бу жанрда яратилган асарларни икки турга ажратиш мумкин. Биринчиси — мустақил манзара саналиб, унда фақат манзара акс этирилади. Иккинчиси эса манзара бирор тасвир фонида ифодаланади. Масалан, портретнинг орқа томонида табият ёки шаҳар манзараси ўз аксини топади. Манзаранинг алоҳида шаклларида бири — интерьер (биноларнинг ички қисм кўринишларининг тасвири) ҳисобланади. Бундай асарларни қадимги Хитой ва Миср расомлари ижодида кўп учратамиз.

тов манзара жанрида ижод қилишни ўз йўли деб билади. У Ўзбекистоннинг жозибали табиа-ти, гўёки бир-бирига улашиб кетгучи фас-ларнинг кўрку таровати-ни «узиб олиб» қозғага кўчирар экан, айна пай-тда яратиш техникасига ҳам ўзгартиришлар ки-ритиб, ижодий ёндашиш-га ҳаракат қилади.

Зухра Зайнуллонова, Ўзбекистон бадий ака-демияси, бадий кўргаз-малар дирекцияси кичик илмий ходими:

— Анвар Мирсоатовнинг деярли ҳамма асарлари пленэрда 3-4 сеанда яра-

Mo jiza qatidagi mo jiza

лойсувоқ уйчалар, уларнинг олдида ўз юмушлари билан банд бўлган одамлар, ёнғоқзор орасидаги йўлча, ўзига хос шакллар ўйини, оч қизил ва пушти ранглар рассомнинг кечинмаларини жонлантиради... Бу борлиқ-дан кўчирма эмас, балки ижодкорнинг кўнглида ҳосил бўлган янги дунёдир. Унинг Самарқанд меъморий ёдгорликлари мавзусидаги ранг ва шаклга бой асар-лари ўзининг рангдорлиги билан томошабин қалбини завққа тўлдиради. Улар бир ёки икки сеанда яратил-

ланишлар сирасига киради. Асардаги шакллар ўйини унинг мазмунини белгилай-ди. Ундаги иссиқ ранглар жўшқинлик, шиддаткор рух ҳосил қилади. Унинг асар-ларида табият, борлиқ ранг-лар туманида йўқ бўлиб кетмайди. Уларнинг ҳолати, фазодаги ўрни ва ҳажми аниқ шаклини сақлаган ҳолда майда ранг суртма-лари орқали гавдалантири-лади. Бу ранг суртмалари-нинг ички товланишлари ва ҳаракатлари тирик мавжу-дотлар танасидаги бир-бири билан курашувчи ва

ВАТАНГА МУҲАББАТ ИЗҲОРИ

Ватан — бир калима сўз. Сўзки, унинг қатларида жон бирла тан яширин. Табиатнинг энг буюк мавжу-доти саналмиш инсондан тортиб, икки бармоқ ораси-га ҳ бўлгудек ҳоли бор чумолигача уйим — Ватаним, дея талпиниб яшайди. Ватанини севмаган жон йўқ!

Аммо унга бўлган муҳаббатини тотли ҳиссиётлар ардоғида изҳор этиш ҳаммага ҳам насиб этавермай-ди. Зотан, «Ватанни яхши кўраман» дейиш билан кўнглида борини баён этиш қийин. Чунки бу изҳор Ватаннинг ўзидай фусункор, ўзидай ширин, ўзидай улғувор бўлмоғи жоиз назаримда. Жабҳаларда қўлга киритилаётган муваффақиятларнинг энг сараси — Ватанга қалбнинг эҳтироми, қайсидир маънода Ва-танга муҳаббатнинг биргина садосидир. Дилларни сеҳрлашга қодир энг дилбар наво, мингларни жўр этгучи оромбахш ялла-ю, жозибатор рақс — Ватанга меҳрнинг илҳами, завқ, эъзозининг тараннумидир.

Худди шунингдай оддий мойбўёқ-ла жилваланган рассом тасаввуру талқинининг маҳсули бўлмиш гўзал асар ҳам — Ватанга битилган қасида, таҳсин!

дан тортиб сарғайиб ҳазон рангига беланган кузакла-ригача гўзалликнинг бетак-рор нашидасини узатувчи муъжизага айланган эди!

Биз бугун рангтасвир санъатининг манзара жан-ри хусусида фикр юритиш баробарида, маҳорат боби-да ўзига хос мактаб ярат-ган Анвар Мирсоатов ижо-дига мурожаат қилишни ният қилдик.

— Тасвирий санъат оламида манзара жанрининг пайдо бўлиши, унинг илк на-муналари, турлари хусусида тўхталсак.

Зухра Раҳматова, санъатшунос:

— Тасвирий санъат-да табият, шаҳар, қишлоқ сингари интер-ьер кўринишларининг акс этирилиши манза-ра жанрига тааллуқли-дир. Бу жанрда яратилган асарларнинг айримлари та-биатнинг бевосита ҳақиқий, яъни ҳаётий кўринишлари-ни тасвирласа, баъзилари-да борлиқ ҳаёлий тарзда ифодасини топган бўлиши ҳам мумкин.

Ушбу жанрнинг пайдо бўлиши узок ўтмишга бо-риб туташади. Унинг илк намуналарини қадимги Шарқ ва Крит оролларида-ги археологик қазилмалар мисолида кўрамыз. Манза-ра мустақил жанр сифати-да VI асрда Хитойда пайдо бўлган ва Европа санъати-да Уйғониш даврининг ил-

Манзаранинг яна бир кўри-ниши денгизнависликдир. Ўзида асосан денгиз ва ун-даги воқеа-ҳодисаларни акс этиришга хизмат қила-диган денгизнависликнинг шаклланиши И.Айвазовский ижоди билан боғлиқ. Унинг «Тўққизинчи вал», «Қора денгиз», «Тўлқинлар ораси-да» сингари асарлари жа-ҳон тасвирий санъати ха-зинасидан муносиб ўрин эгаллаган.

...Табиат, ниш ураётган майсалар, узоклардан кўзга ташланаётган лойсувоқ уйчалар, уларнинг олдида ўз юмушлари билан банд бўлган одамлар, ёнғоқзор орасидаги йўлча, ўзига хос шакллар ўйини, оч қизил ва пушти ранглар рассомнинг кечинмаларини жонлантиради...

Манзара жанри кўпроқ рангтасвирда ва қисман графикада, ҳайкалтарош-ликда қўлланилади. Ҳайкал-тарошлиқда манзара кўри-нишлари асосий саналма-са-да, тўлдирувчи, қўшим-ча аҳамият касб этувчи ва-лифалари бажаради.

— Бетақор рангтас-вир устаси Анвар Мирсоа-

Бешинчи сабоқ

тилган. Табиатдаги ҳаяжон-ни, булутли кунда ёки қуёш нурларидаги ранглар ўзга-рувчанликларини акс эти-ришга интилиш рассом ижодида хос импрессиони-стик тасвир услубини ву-жудга келтиради. Ўзбекис-тоннинг фусункор гўшала-рига ошuftалик, Тошкент ва Самарқанд атрофидаги тоғларни кезиш, сўлим Фарғона водийсига қилин-ган такрор-такрор сафар-лар тухфаси ўларок, унинг «Чорбоғ», «Амир Темуру дарвозаси», «Богистон» сингари асарлари яратилди. Уларда кўкда сузган булутлар ўйини, кузги боғлар ва қояли тоғ-лар рангидидаги хилма-хил нозик фарқлар чинакам ранглар ҳамоҳанглигини яра-тади. Куз ва киш рас-сомнинг энг сеvimли

фасллари эканини «Бирин-чи қор», «Йўдин кеча» син-гари асарлари орқали ҳис этиш қийин эмас. Айтиш мумкинки, рассомнинг ки-чик камер асарларидан тортиб, эпик манзара по-лотноларигача она замин-га муҳаббат, табиатдан ҳайратланиш ҳисси билан йўғрилган. Анвар Мирсоа-тов ижоди хусусида гап ке-тар экан, марҳум санъат-шунос олим Незмат Абдул-лаевнинг ушбу қайдларини эслаб ўтти ўринли деб би-ламан: «...Табиат, ниш ура-ётган майсалар, узоклар-дан кўзга ташланаётган

ган бўлса-да, композиция-ларининг пухта ўйланганли-ги билан ажралиб туради. Ранглар ўйинидаги компо-зициялар тўғри сақланган-лиги ва умумий ранг тизи-ми табиатнинг ўзига хос манзарасини очишга қара-тилган...».

Зухра Раҳматова:

— Рассом манзара жан-рида бадий эпик образ яратиш, Ватан тушунчасини манзаралари орқали очиш-га интилади. Унинг асарла-рида мураккаб пластик ман-зараларни кўриш мумкин. Улғуворлик, гўзалликни туй-иш ҳисси рассом ижодида бетақор мазмун кашф эта-ди. «Ватаним тонги» асари панорамали композиция ру-ҳида ишланган. Ушбу асар-да ҳам Анвар Мирсоатов ижодида хос бўлган жўшқин ҳаракатли ранг суртмалари-га бой композицияларни кўрасиз. Тезкорлик билан юритилган ранг суртмала-ри гўё бир-бири билан ку-рашаётганга ўхшайди. Сурт-маларнинг гоҳ ётиқ, гоҳ тик, гоҳ қия тарзда берилиши композицияда сувнинг шид-датли оқиши ва шошилиб тўсиқлардан ошиб, ўзига янги ўзан очиши, осмонга интилаётгандек тасвирлан-ган дарахт, уйлар ҳолатини ифодалайди. Унинг «Яккате-рак. Кечки пайт» асари ян-гича бадий ечим билан диққатга сазовордир. Ушбу асар ўзбек тасвирий санъ-атидаги экспрессионизм йўналишидаги энг яхши из-

доимо янгиланиб боровчи миллион-миллион ҳужайра-ларга ўхшайди. «Урик гул-лаганда», «Тоққа йўл» асар-ларидаги бетақор талқин рассомнинг ўзига хос «даст-хати» борлигини, бадий оламга эғалигини яна бир бор баён этади...

Зухра Зайнуллонова:

— Анвар Мирсоатовнинг биз кўриб турган асарлари импрессионистик йўналиш-да яратилган бўлиб, табиа-ти биринчи кўрган ҳола-тида тасвирлашга эришил-ган. Масалан, биргина сув акс этирилган экан, ранг-ларнинг ёнма-ёнлиги жози-бадорликни янада бўртти-риб туради. Айни пайтда сув ўз ҳолича тасвирлагани реалистик йўналишни ҳам сақлаб қолишга ҳаракат қилинганни кўрсатади. Яна шуни айтиб ўтиш жоизки, Анвар Мирсоатовнинг асар-ларини кўрган ҳар қандай киши Ўзбекистон манзари-сини дарҳол танийди. Гўё-ки юртнинг ҳиди, нафаси бор унинг асарларида. Яна ва яна асарга кўз ташлай-лиг-а: тоғлари далалари бил-лан туташиб кетган, чўққи-лари гўё бир лаҳзада етиб оладигандек яқин, баҳор фасли, бир томонда қор, булутли ҳаво, сувлар қуюқ оқаяпти. Далаларда эса ўт-ўланлар қўқара бошлаган... бундай ҳушманзара фақат Ўзбекистонда бор!

(Давоми 16-бетда.)

БИР ЖИНОЯТНИНГ ОЛТИ ҚИЁФАСИ

Бугун дунё жамоатчилигини чуқур ташвишлантираётган муаммолардан бири одам савдосидир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳисоб-китобларига кўра, ҳозирда жаҳон бўйлаб тахминан 27 миллион одам бу муаммо қуршо-виға тушиб қолган. Энг оғир ҳолат Непал, Судан, БАА, Хиндистон, Гапон, Гаити, Мьянма каби давлатларда кузати-моқда. АҚШ Давлат департа-менти маълумотларига кўра, дунё миқёсида ҳар йили ўз ихтиёрига зид равишда 4 миллионга яқин одам соти-лади, сотиб олинади, тутиб турилади... Айрим халқаро экспертлар одам савдосидан олинаётган йиллик даромад 9,5 миллиард долларни таш-кил этишини маълум қилиш-ган.

Одам савдоси қулликнинг замонавий кўриниши бўлиб, инсон ҳуқуқларини жуда кўп-ол ва шафқатсиз равишда бузиш билан амалга оширилади. Киши манипуляция объекти-га айлантирилади ва уни бир буюм каби хусусий мулк деб, ҳисоблайдилар. Ушбу жино-ятнинг бир неча кўринишлари-га алоҳида тўхталиш мум-кин.

Биринчиси — жинсий эҳти-ёжни қондириш мақсадидаги одам савдоси бўлиб, бутун дунёдаги давлатларда, иж-тимоий-иқтисодий ривожлан-ганлик даражаси ёки геогра-фик жойлашган ўриндан қатъи назар, кенг тарқалган.

Иккинчиси — танадан фой-даланиш (тана аъзолари трансплантацияси, суррогат оналик) билан боғлиқ. Тиб-бий мақсадларда тана аъзо-ларидан фойдаланиш тижо-рат тури сифатида катта да-ромад келтирмоқда. Ана шу

мақсадда кўпроқ ёш болалар тиббиёт ривожланган ўзга мамлакатларга олиб чиқиб кетиляпти. Ўз қоматини буз-маслик мақсадида гарблик-лар томонидан ўйлаб топил-ган «суррогат оналик» деб номланган жиноят тури фар-занд қўриш учун бошқа аёл танасидан (айрим ҳолларда унинг ихтиёрига зид равиш-да) фойдаланишда намоён бўлади. Бу ҳам кўпроқ иқти-содий ривожланган мам-лакатларда кузатилса-да, баъзан яширин тар-зда айрим ривожланаёт-ган мамлакатларда ҳам учраб туради.

Учинчиси — меҳнатдан фойдаланиш. У икки хил кўри-нишда бўлиб, биринчиси оқич бизнесда кишиларни оғир шароитларда мажбурлаб ишлатишдир. Ўзбекистонлик жабрдидаларнинг аксарияти бугунги кунда одам савдоси-нинг ушбу кўриниши қурбони бўлмоқдалар. Иккинчиси эса ноқонуний, асосан яширин фаолият туридир. Бунга ги-ёҳвандлик маҳсулотлари иш-лаб чиқариш ва ташишда бо-лалар меҳнатидан фойдала-нишни мисол қилиш мумкин.

Тўртинчи тур, аёлларни уй ҳўжалигида мажбурий ҳоми-ладорлик ва бола туғиш, ка-саллар ва қарияларга қараш-га мажбурлаш каби ҳолатлар-ни ўзида ифода этади. Мил-лий маданият ва турмуш тар-зи кўринишида бўлгани боис

бу ҳолатларни бартараф этиш ўта оғир кечади. Масалан, му-таассиблик кучайган ҳудуд-ларда ислом аҳкомлари нот-ўғри талқин қилингани боис аёллар ярим қул ҳолатига ту-ширилади. Ваҳоланки, аёллар ҳам эркаклар каби тенг ра-вишда билим олишлари ло-зимлиги тўғрисидаги қоялар-ни биринчи бўлиб илгари сур-ган маърифий дин аҳкомла-рида инсон зоти — хоҳ аёл

Ogohlik — davr talabi

бўлсин, хоҳ эркак — бир-би-рига қул бўлиши мумкин эмаслиги белгилан қўйилган.

Бешинчиси — болалар, но-гиронлар ва чақалоқлардан тиланчилик мақсадида фой-даланиш. Бу кўриш ҳам бу-тун дунё бўйлаб кенг тарқал-ган бўлиб, ҳаёт қанчалик иж-тимоий-иқтисодий ва мада-ний ривожланса, мазкур жи-ноий фаолиятнинг шунчалик янгидан-янги шакллари ўйлаб топилмоқда.

Олтинчиси — ёш болалар савдоси ёки ноқонуний фар-зандликка олиш. Бу масала шунчалик жиддий тус олган-ки, ҳатто қонун устуворлиги тўлиқ таъминланган, дея жар солаётган ривожланган дав-латларда ҳам фарзандликка олишда қонунбузарликлар ёки қонуни четлаб ўтишга уринишлар кузатишмоқда.

Бугунги кунда бутун дунё-

да одам савдосига қарши ку-рашда жабрланган инсонлар-ни нормал ҳаётга қайтариш учун кўмаклашишга алоҳида эътибор берилмоқда. Жумла-дан, мамлакатимизда ҳам одам савдосидан жабрлан-ганларни ижтимоий реабилитация қилиш бўйича қатор тадбирлар амалга оширила-пти. 2008 йили «Одам сав-досига қарши кураш тўғриси-да»ги қонун қабул қилинди.

Вазирлар Маҳкамаси томонидан одам савдо-сидан жабрланганлар-га ёрдам кўрсатувчи

ихтисослаштирилган муасса-салар ташкил этилиши бел-гиланиб, 2009 йили пойтах-тимизда Одам савдоси жаб-рдидаларига ёрдам бериш ва уларни ҳимоя қилиш бўй-ича республика реабилитация маркази иш бошлади. Мар-каз зиммасига жабрдидал-ларни яшаш ва шахсий гиги-ена шарт-шароитлари, шу-нингдек, озиқ-овқат, доривор воситалар ва тиббиёт буюм-лари билан таъминлаш, иж-тимоий реабилитация қилиш ҳамда уларнинг қариндошлар-и билан мулоқот ўрнатиши-га кўмаклашиш, кечиктириб бўлмайдиган психологик, иж-тимоий, юридик ёрдам кўрса-тиш вазифалари қўйилди.

Марказга мурожаат қил-ганлар тўлиқ қўриқдан ўтқа-зилиб, лозим даражада тиб-бий кўмак олишлари учун ша-роит яратилмоқда. Шунинг-

дек, психолог ва мутахассис-лар томонидан уларнинг ру-ҳий тикланишлари, ижтимо-ий ҳаётда ўз ўринларини то-пиб олишларига ёрдам бе-риляпти. Меҳнат ва аҳоли-ни ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг жой-лардаги бўлимлари билан биргаликда ишга жойлашти-риш масаласи кўриб чиқил-моқда. Кенг тарқалган ушбу жиноятнинг нечоғлик аянчли ҳодиса эканини ҳис этган ҳолда, жабрланганларнинг ўзларини ҳар томонлама тик-лаб олишларига масъул хо-димлардан тортиб оддий фу-қароларгача бегараз ёрдам кўрсатишга тир. Мазкур йўна-лишда олиб бораётган бир-галикдаги саъй-ҳаракатлари-миз «Инсон — олий қадрият» тамойили ҳаётимизда нечоғ-лик акс этатганининг ёрқин ифодасидир.

Мамлакатимизда одам сав-досига қарши тарғибот иш-лари кенг кўламли олиб бо-рилмоқда. Оммавий ахборот воситаларида унинг салбий оқибатлари ҳаётини мисоллар орқали таъсири тарзда акс эттирилмоқда. Бундан қўзлан-ган асосий мақсад юртдош-ларимизни бу каби салбий иллатлардан огоҳ этиш, улар-нинг мўйам даромад илмин-да юрган одамфурӯшлар ту-зоғига тушиб қолишининг ол-дини олишдан ибрат.

Зиёда ФАРХОДОВА,
Одам савдоси
жабрдидаларига ёрдам
бериш ва уларни ҳимоя
қилиш бўйича республика
реабилитация маркази
ҳодими,
Салим УМИРОВ,
Ўзбекистон давлат санъат
ва маданият институти
магистранти

ОЗИҚ-ОВҚАТ МУАММОСИ

ўзаро ҳамжиҳатликда ҳал этилиши мумкин

Озиқ-овқат масаласи инсоният та-рихининг ҳар бир босқичида энг дол-зарб муаммолардан бири бўлиб кел-ган. Бугунги кунда дунё аҳолиси со-нининг тез суруятлар билан ўсиши эса, турли ижтимоий-иқтисодий муаммолар билан бир қаторда, озиқ-овқат маҳсу-лотларига бўлган эҳтиёжнинг кескин ортишига олиб келди. Ушбу талабнинг ҳар 30 йилда икки марта ошиб бора-ётгани бу борада олим ва мутахас-сисларнинг бош қотиришларини талаб этмоқда: қандай қилиб мавжуд талаб ва эҳтиёжларни тўла қондириш мум-кин?

БМТ маълумотиға кўра, сайёра-мизда ҳар кун тўйиб овқатланмас-лик ва очлик натижасида 25 минг киши вафот этмоқда. Уларнинг 60 фоизини аёллар, 25 фоизини эса болалар ташкил этапти. Бу рақам-лар ҳар беш сонияда бир гўдак оч-лик қурбонига айланаётганини кўрсатади.

Дарҳақиқат, ҳозир бутун дунёда қашшоқлик, очлик ва тўйиб овқат емас-лик глобал характерга эга муаммолар-дан саналади. БМТнинг расмий сайти маълумотларига кўра, айни пайтда жа-ҳон бўйлаб бир миллиарддан ортқ одам тўйиб овқатланмас экан. Аҳоли орасида тўйиб овқатланмаслик дара-жаси Африка қитъасида бошқа минта-қаларга нисбатан анча юқори. «Қора қитъа»даги Конго, Чад, Эфиопия, Эрит-рея, Кот-ди, ивуар(Фил Суяги қиргоғи) каби мамлакатларда бу борадаги кўрсаткич 30 фоиздан ортқироқни таш-кил этади.

БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ ҳўжалиги масалалари бўйича идо-раси маълумотиға кўра, кунига 1 800 килокалориядан кам ҳавватда овқатланиш очлик билан барбар-дир. Бу миқдор одамнинг соғлом ва фаол ҳаёт кечирishi учун бел-гиланган энг кам меъёр ҳисобла-нади. Халқаро хайрия ташкилотла-

ри, мамлакат ҳукуматлари томони-дан олиб борилган кенг миқёсдаги инсонпарварлик ёрдамлари, чора-тадбирлари натижасида 1990—2006 йиллар оралиғида очликдан қийналаётганлар сони бирмунча камайди. Аммо 2008 йилда бош-ланган жаҳон молиявий инкйрози туфайли бу кўрсаткич ҳатто аввал-ги ҳолидан ҳам кўпайиб бормоқда.

Айтиш лозимки, сўнгги пайтлар-да дунё бўйича озиқ-овқат маҳсу-лотлари ишлаб чиқариш миқдори ортмоқда. Бироқ бу миқдор дунёнинг турли ҳудуд ва мамла-катларида ҳар хил кўрсаткичга эга. Айниқса, ривожланаётган мамла-катларнинг айримларида ушбу миқдор жуда паст даражада.

Кайд этиш жоизки, кейинги пайтларда Европа минтақасида кузатилаётган ноқулай об-ҳаво мазкур минтақада ҳам озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг ўсишига сабаб бўлмоқда. Хусусан, Италия, Греция, Испания, Португалия каби

ривожланган давлатларда озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи кескин ра-вишда ошиб бормоқда. Айни дамда Европанинг кўпгина мамлакатларида рўй бераётган кучли ёғингарчиликлар оқибатида ушбу давлатлар қишлоқ ҳўжалигига катта миқдорда зарар ет-

моқда. Экинзорлар сув остида қолиб, жорий йилги ҳосилнинг маълум қисми нобуд бўлган.

Сўнгги йилларда Америка Қўшма Штатларида ҳам қисман озиқ-овқат му-аммоси кузатилиб, аҳоли ўртасида та-биий сазавот ва полиз экинларига бўлган эҳтиёж ортиб бормоқда. Бу статистик маълумотлардан яққол кўри-ниб турибдики, озиқ-овқат муаммоси

бутун дунёда глобал аҳамият касб эт-моқда.

Шуни инобатга олиб айтадиган бўлсак, глобаллашув жараёнида бир мамлакат ҳудудидаги бундай муаммо-лар нафақат ўз давлатнинг, балки бу-тун бошли минтақа, ҳатто дунё бўйича

муаммога айланмоқда. Глобал муам-моларнинг ижобий ҳал этилиши эса кўп жиҳатдан давлатлар ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик алоқаларига ҳам боғлиқ.

Бу борада юртимизда мазкур соҳа бўйича хорижий давлатлар билан ҳам-корлик келишувлари ва меморандум-ларнинг имзоланиши, қишлоқ ҳўжали-ги соҳасини ривожлантириш, аҳоли-нинг сифатли озиқ-овқат маҳсулотла-рига бўлган талабини тўла қондириш, қолаверса, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Жумла-дан, мева-сабзавот, гўшт ва сут маҳ-сулотлари етиштиришни кўпайтириш, уларни қайта ишлаш ва озиқ-овқат са-ноатини ривожлантириш борасида за-рур чора-тадбирлар қўрилди. Сўнгги йилларда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи 540 дан ортқ янги корхона ишга туширилди, 150 дан зиёд турдаги янги маҳсулотни ишлаб чиқар-иш ўзлаштирилди.

Давлатимиз раҳбарининг 2011 йил 31 октябрда қабул қилинган «2012—2015 йилларда рес-публика озиқ-овқат саноати-ни бошқаришни ташкил этишни янада такомиллаш-тириш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғриси-да»ги қарорида бу борадаги муҳим вазифалар белгилан-ган. Ушбу қарорга мувофиқ, Озиқ-овқат саноати корхона-лари уюшмаси томонидан кейинги йилларда янги кор-хоналарни қуриш, мавжудлар-ни реконструкция ва мо-дернизация қилиш бўйича умумий қиймати 36,5 миллион доллар-лик 33та инвестиция лойиҳасини амал-га ошириш режалаштирилган. Бунинг самараси ўлароқ, юртимиз истеъмол бозори сифати ва арзон қишлоқ ҳўжа-лиги маҳсулотлари билан тўлиқ таъ-минланмоқда.

Хасан МҲМИНОВ

ОФИЗ БЎШЛИГИ КАСАЛЛИКЛАРИ БУЙРАККА ТАЪСИР ЭТАДИ

Илмий тадқиқотларда аниқланишича, овқатланиб бўлгандан сўнг оғиз бўшлиғининг тозаллигига етарли даражада эътибор берилмаслиги сурункали буйрак касалликларини келтириб чиқариши мумкин. Жумладан, тишининг зарарланиши билан боглик периодонтит хасталиги қанчалик кучли бўлса, буйрак касаллигига чалиниш хавфи ҳам шунчалик юқори бўлади.

Бундан аввалроқ, оғиз бўшлиғи касалликлари юрак фаолиятининг ёмонлашувиغا олиб келиши мумкинлиги олимлар томонидан аниқланган эди. Айрим юрак хасталиклари (масалан, перикардит) дастлаб оғиз бўшлиғига тушган бактериялар таъсирида вужудга келади. Яқинда ўтказилган тажрибаларда эса сўлак таркибидagi бактериялар билан ошқозоноти беэи саратони ўртасида богликлик мавжудлиги аниқланди.

Сан-Францискодаги Калифорния университети (АҚШ) тадқиқотчилари хулосасига кўра, оғиз бўшлиғи хасталиклари буйрак касалликларининг келиб чиқишига ҳам катта таъсир кўрсатар экан. Ўтказилган тажрибаларга сурункали буйрак касаллиги ва периодонтит билан оғриган беморлар жалб этилди. Уларнинг бир қисми мунтазам равишда периодонтитга қарши дори воситаларини қабул қилди. Яқинда маълум бўлдики, оғиз бўшлиғи тозаллиги қанчалик яхши бўлса, буйрак касаллиги асоратларини бартараф этиш шунчалик осон кечган.

Сурункали буйрак касаллиги босқичма-босқич зўрайиб, ушбу аъзони олиб ташлашдан ўзга илож қолмайдиган ҳолат билан яқунланувчи хавфли хасталик ҳисобланади. Бунинг олдини олишнинг энг самарали ва фойдали усулларидан бири, шубҳасиз, оғиз бўшлиғи гигиенасига қатъий риоя этиш ҳамда тез-тез стоматолог кўригидан ўтиб туришдир.

«УЧАР ПОЕЗД»НИНГ РЕКОРДИ

Янги «L0» деб номланган магнит ёстикчали тезюзар поезд Япониянинг Яманаси префектурасида кенг жамоатчилик кўз ўнгига муваффақиятли синовдан ўтказилди.

Синов вақтида бешта вагон ва локомотивдан иборат поезд йўналиш буйлаб темир излардан муайян баландликда унча катта бўлмаган тезликда ҳаракатланди. Магнит ёстиклар асосида ҳаракатланувчи бошқа поездлардан фарқли равишда, «L0»да оддий элект-

ромагнитлар эмас, балки кучлироқ магнит майдонини вужудга келтирувчи ҳамда вагон ва локомотивни юқориға кўтарувчи ўта кучли ўтказувчилардан фойдаланилди.

Намойиш этилган «L0» тижорий модел бўлиб, 2011 йилга қадар қўлланилган худди шундай поездларнинг ўрнини эгаллаши кутилмоқда. Шунингдек, у соатига 581 километр тезликда ҳаракатланиб, бу борада жaxon рекордини янгилади. Эндиликда ушбу поездларнинг Токио ва Нагоя шаҳарлари орасида қатнаши режа-лаштирилган бўлиб, тезлики соатига 500 километргача ошириш орқали орлик масофани 40 дақиқада босиб ўтиш кутилмоқда. Кейинчалик эса Осака йўналишига ҳам мана шу турдаги йўловчи поездлар қатнови йўлга қўйилади.

ҲАККА ОДАМ НИГОҲИНИ «ЎҚИЙДИ»

Кўпчилик жониворлар сингари ҳақкалар ҳам инсон нигоҳига қараб унинг нима мақсадда яқинлашаётганини сеза олади. Жонивор унга қараётганимизни ҳис этади ва хавф даражасини аниқлай олади. Айниқса, хавфли душман нигоҳини тезда илғаб, ундан иложи борида узокроқ қочишга ҳаракат қилади.

Сеул миллий университети (Жанубий Корея) олимлари олиб борган кузатишлардан маълум бўлдики, агар инсон ҳақкаларга яқинлашса, улар дарров таралдудланиб, қочиш ёки қочмасликини белгилаб олишар экан.

Баъзида улар инсонлар томонидан хавф йўқлигига ишонч ҳосил қилсалар жойларидан жилмай, озуқа излашни давом эттирган. Агар инсонлар уларга эътибор қаратмасдан ёнидан ўтиб кетса, қўшлар ҳам буни дарров ҳис этишмас экан. Айтиш мумкинки, инсонларнинг мақсади нима экани ҳақидаги хулоса паррандаларда киши нигоҳига қарагандан кейингина ойдинлашди.

Олимлар хулосасига кўра, ҳақкаларнинг инсон юзига қараб хулоса чиқариши хавфли душманларига нисбатан химоя воситаси эмас, балки одамлар ва қўшларнинг кўп асрлардан бери ёнма-ён яшаб келаётгани натижасидир. Эндиликда олимлар ушбу «тажриба»лар инсон ташқи қиёфасига боглиқми-йўқми, деган қизиқарли саволга жавоб топиш устида бош қотиришмоқда.

Олим ЖУМАБОВЕ,

Муниса РАҲИМБЕРДИЕВА тайёрлади.

Аргентина пойтахти Буэнос-Айрес шаҳридан 30 километр узоқликдаги Кастелар станцияси яқинида йўловчи поезднинг тормоз тизимида вужудга келган носозлик туфайли бошқа бир поездга келиб урилиши оқибатида уч киши ҳалок бўлган, 150 нафар йўловчи турли даражада жароҳатланган.

АҚШнинг Чикаго штатида рўй берган кучли табиий офат сабаб Чикаго шаҳри ва унинг атрофидаги ҳудудларда 30 мингдан зиёд хонадон электр таъминотисиз қолган, О'Хара ва Мидуэй аэропортларида 500дан зиёд авиарейслар бекор қилинган, Айова, Иллинойс ва Огайо штатларида эса 16дан ортиқ торнадо қайд этилган.

Греция ҳукумати томонидан кечаётган оғир молиявий интиқироз туфайли давлатга тегишли йирик телерадиокомпания — ERT фаолиятини тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилинганидан сўнг 2655 нафар ходимнинг келгуси тақдири сўроқ остида қолмоқда.

АҚШнинг Мичиган штатида жойлашган «West Bay Exploration» компаниясига тегишли нефтни қайта ишлаш заводида портлаш оқибатида рўй берган кучли ёнғин туфайли бир нафар ходим куйиш жароҳати билан шифохонага ётқизилган.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги филология фанларига ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби 2013—2014 ўқув йили учун 2-ихтисослашган синфларга танлов асосида қабул эълон қилади.

Кириш синовларида қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилиши керак:

1. Директор номига ариза.
2. Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома (нусхаси).
3. 3x4 ҳажмдаги 6 дона сурат.
4. Тураржойидан маълумотнома.
5. Табел (нусхаси).
6. Тиббий анкетаси (063 форма), маълумотнома (086-У).
7. Ташхис дафтарчаси.
8. 1та файл папка.

Кириш синовлари тест кўринишида ўтказилади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани, Буюк ипак йўли, 71-уй.

Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги филология фанларига ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби.

Қўшимча маълумотлар учун телефон: 267-18-10.

Тошкент давлат Иқтисодиёт университети қошидаги аниқ фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби 2- ва 5-синфларга ўқувчиларни тест синовлари асосида қабул қилади.

Зарур ҳужжатлар:

1. Директор номига ариза.
2. Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома.
3. 0-86-У шаклидаги тиббий маълумотнома.
4. 3x4 ҳажмдаги 6та расм.
5. Психологик ташхис дафтари.
6. Тураржойидан маълумотнома.

Ҳужжатлар 2-синфлар учун 1-31 июль, 5-синфлар учун 1-20 июль оралиғида қабул қилинади. Тест синовини она тили ва математика фанидан 5-20 август оралиғида ўтказилади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Олмазор кўчаси, 183-уй. ТДИУнинг 6-бини, 1-қават, 119-хона. Телефон: 239-28-43.

МАКТАБ ҚАБУЛ ҲАЙЪАТИ

ASQAR NIGMATOV

ЭКОЛОГИЯ
HUQUQIЭКОЛОГИЯДАН
ДАРСЛИКфақат бакалавр ва магистрантларга
эмас, балки амалиёт ходимларига
ҳам муҳим

Мустақиллик шарофати билан халқимизнинг ўз табиий бойликларига нисбатан тасарруф этиш ҳуқуқи юзага келди. Мамлакатимизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишга доир барча муносабатлар миллий қонунчилик асосида тартибга солина бошладди. Бугун узлуқсиз таълимнинг барча жабҳаларида ўқувчи-талабаларга табиатни муҳофаза қилишга оид экологик билимлар беришмоқда.

География фанлари доктори, профессор Асқар Нигматовнинг "Экология ҳуқуқи" дарслиги соҳанинг етук мутахассиси томонидан тайёрлангани билан аҳамиятлидир. Ўқув адабиёти республикамизда жадал ривожланиб бораётган янги ҳуқуқ тармоғи — экология ҳуқуқи бағишланган бўлиб, ҳуқуқшунослар учун чоп этилган шу йўналишдаги дарсликлардан фарқ қилади. Мавзуларни баён этишда юриспруденциянинг оддий, лекин бўлғуси экологларга у қадар маълум бўлмаган жиҳатларига эътибор қаратилган.

Дарсликда экотизимларни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ҳамда бузилган экотизимларни қайта тиклашда юзага келаётган ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишнинг асосий жиҳатлари ёритиб берилган. Ўқув адабиёти таҳлилий ва қиёсий материалларга бойлиги, соҳанинг келажак истиқболлари, такомиллашётган қонунчилик манбаларига шарҳлар ва таклифлар берилгани, матн мазмунини глоссарийлар, қайтариш учун савол ва топшириқлар ҳамда расм-

чизмалар билан тўлдирилгани, тавсия этилаётган метёрий хужжат ва адабиётлар табақалашган равишда тақдим қилингани, таълимнинг замонавий талаблари кенг кўламда инобатга олингани билан ажралиб туради.

Дарсликнинг яна бир ижобий томони шундаки, нафақат ҳуқуқ нормалари санаб ўтилган ёки улардан мисоллар келтирилган, балки давлат ва жамиятнинг атроф табиий муҳитга муносабатлари тарихан таҳлил қилинган, тегишли сабоқлар чиқарилган ва келажак истиқболлари тавсия этилган. Талаба дарслик билан танишиб борар экан, унда ёритилаётган масалаларга ижодий ёндашиш, фикрлаш ва мустақил таълим

олишга интилиш юзага келади. Қиёсий ҳуқуқий солиштиришлар эса ўқувчида янги ғояларни туғдиради. Чет эл тажрибасининг берилиши миллий, регионал ва глобал экологик муаммоларни универсал тарзда ҳал қилишни ифода этади.

Таниқли олим Асқар Нигматовнинг "Экология ҳуқуқи" дарслигида экология ҳуқуқи оид масалалар ҳар томонлама ва чуқур қамраб олинган бўлиб, нафақат олий ўқув юрти талабалари, профессор-ўқитувчилари, шу билан бирга, амалиёт ходимлари учун ҳам фойдалан холи эмас.

Ж. ХОЛМЎМИНОВ,
юридик фанлари доктори,
профессор

Давлат солиқлар ёрдамида аҳоли даромадлари ва турмуш даражасини тартибга солиб туради. Таъсирнинг қанчалик даражада бўлиши жисмоний шахсларнинг даромадларини легаллаштиришни ва мулкнинг қайси ҳолатда сақланишини белгилаб беради. Жаҳон амалиётдан маълумки, агар солиқ юки юқори бўлса, фуқароларнинг даромадларини кўпқор яширишга мойиллиги ортади, даромад олишга қизиқишлар бирмунча сунади. Аксинча, солиқ юки кам бўлса, бу борада ижобий ҳолат юз беради. Шу боис

ички маҳсулотга нисбатан бу кўрсаткич 21,3 фоизни ташкил этади", дея таъкидлайди.

Солиқ академияси ректори, иқтисод фанлари номзоди, доцент Э.Гадов ва иқтисод фанлари доктори Н.Кузиева ҳаммуаллифлигида яратилган "Жисмоний шахсларни солиққа тортиш" дарслигида солиққа тортиш тизимининг муҳим хусусиятлари, солиқларни ҳисобга олиш, имтиёзлар бериш ҳамда солиқларни ундириш механизмнинг амалдаги самарали натижалари аниқ мисоллар орқали кўрсатиб ўтилган.

«ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРНИ
СОЛИҚҚА ТОРТИШ»

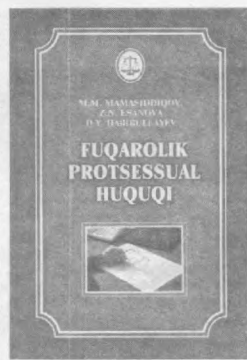
самарали солиқ сиёсатини юритиш талаб этилади. Мамлакатимизда аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, жисмоний шахслар оладиган даромадларини аниқлаш ва солиққа тортиш тартибини белгилаш ва турмуш даражасини яхшилашга қаратилган сиёсат олиб борилмоқда. Президентимиз Ислам Каримов: "2013 йилда мутаносиб ва барқарор давлат бюджетини шакллантириш мақсадида солиқ маъмуричилигини янада такомиллаштириш ва эркинлаштириш, маҳаллий бюджетларнинг даромад қисmini мустаҳкамлаш, бутун солиқ тизимини соддалаштириш ва унинг ошқоралигини таъминлаш бўйича тегишли тadbирлар кўзда тутилмоқда. Шуларнинг ҳисобидан солиқ юки даражасининг ошмаслиги таъминланиб, ялпи

Дарсликда жисмоний шахслар томонидан тўланадиган умумдавлат ва маҳаллий солиқлар ҳамда бошқа мажбурий тўловлар, декларациялаш услубини жорий этишнинг аҳамияти ва зарурияти, ер ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқнинг жорий этилиш сабаблари, транспорт воситалари орқали бензин, дизель ёнгиласи ва газ ишлатганлик учун тўловлар, солиққа тортишнинг хориж амалиёти ҳамда участка солиқ инспекторлари фаолиятини ташкил қилиш масалалари ёритилган ва таҳлил қилинган.

Ушбу дарслик "Солиқлар ва солиққа тортиш" йўналишидаги касб-хунар коллежи ўқувчиларига таълим жараёнида қўл келади.

Низомиддин ХАЙДАРОВ,
иқтисод фанлари доктори, профессор

Тошкент давлат юридик институти "Фуқаролик процессуал ҳуқуқи" кафедраси профессор-ўқитувчилари (М.Мама-сиддиқов, З.Эсанова, Д.Ҳабибуллаев) томонидан ўрта махсус таълим муассасалари учун тайёрланган "Фуқаролик процессуал ҳуқуқи" ўқув қўлланмаси ҳуқуқшуносликка йўналти-

да кўришга тайёрлаш ва муҳокама қилиш таҳлил этилган. Бундан ташқари, оилавий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган низолар, меҳнатга оид ишларни судда кўришнинг процессуал хусусиятлари, давлат ва бошқа органлар, шунингдек, мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатла-

"ФУҚАРОЛИК
ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ"мустақил ўзлаштиришга ва
ижодий фикрлашга йўналтиради

рилган касб-хунар коллежларида тахсил олаётган ўқувчилар, ўқитувчилар, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимлари, адвокатлар ҳамда соҳага қизиқувчиларнинг фуқаролик суд ишларини юритишга оид билимларини бойитишда муҳим аҳамиятга эга. Ўқув қўлланмада фуқаролик процессуал ҳуқуқи тушунчаси, суд ишларини юритишда тамойилларнинг ўрни, ҳуқуқий муносабатлар ва уларнинг элементлари, тарафлар, учинчи шахс, прокурор, бошқаларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи давлат бошқарув органлари иштироки, фуқаролик ишларининг судловга тааллуқлилиги, исботлаш ва далиллар, даъво, ишни суд-

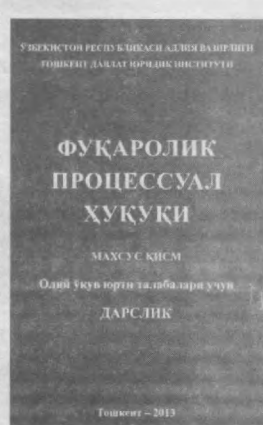
(қарорлари) устидан бериладиган шикоят ва аризалар, апелляция, кассация тартибида иш юритиш юзасидан мисоллар, мавзуга оид назорат саволлари ва тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати берилган. Бу ўқувчиларнинг қизиқишини кучайтириб, фанни мустақил ўзлаштириш ва ижодий фикрлашга йўналтиради.

Ушбу ўқув қўлланма содда, раво тилда ёзилган бўлиб, ҳуқуқшунослик йўналишидаги касб-хунар коллежлари ўқув дастурига тўлиқ мос келади.

Зиёдилла ХИДИРОВ,
ТДЮИ академик лицей ва
касб-хунар коллежлари
билан ишлаш бўлими
бошлиғи, юридик фанлари
номзоди

ТАЛАБАЛАР УЧУН
МУҲИМ МАНБА

Тошкент давлат юридик институти "Фуқаролик процессуал ҳуқуқи" кафедраси профессор-ўқитувчилари томонидан тайёрланган "Фуқаролик процессуал ҳуқуқи" (махсус қисм) дарслиги ўқитувчи ва талабаларнинг фуқаролик суд ишларини юритишга оид билимларини оширишда муҳим манба ҳисобланади. Мазкур дарслик ҳозирги замон талабларига мос, ўқув жараёнига янги педагогик технологияларни кенг жорий этиш, маъруза ва амалий машғулотларни қизиқарли ва самарали ўтказишга имкон беради. Сиртдан ҳал қилув қарори чиқариш, буйруқ тартибида иш юритиш, никоҳни тугатиш, алимент ундириш ва оталикни белгилаш, меҳнат, уй-жойга оид низоларнинг судларда кўрилиши, давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатлари (қарорлари) устидан берилган шикоятлар бўйича иш юритиш, судларда нотариал ҳаракатлар билан боғлиқ низоларни ҳал қилишга оид мавзуларнинг асосий мазмун-моҳияти билан ушбу дарсликда таништиш мумкин.

Каромат ДАВЛЕТОВА,
Ўзбекистон Республикаси Олий
ҳўжалик суди судьяси

МЕЗБОНЛАР — ТЕНГСИЗ

Фаргона шахридаги олимпия захиралари болалар спорт мактабида ўзбек гимнастикаси ривожига муносиб ҳисса қўшган спортчи Л.Жановакова хотирасига бағишланган республика турнири бўлиб ўтди.

Истеъдодли болаларнинг жисмоний ҳамда маънавий жиҳатдан баркамол бўлиб улғайишларида спорт ва жисмоний тарбиянинг ўрни юксак экани сир эмас. Шу маънода, навқирон авлод вакиллари спортга кенг жалб этишда мусобақаларнинг ўрни бекиёс. Фаргона шахрида кечган хотира турнири ҳам ана шундай жиҳатлари билан ётиборлидир.

Унда 8—10 ёшдаги қизлар ва ўсмир гимнастикачилар ўзаро мусобақалашдилар. Баҳсларда юртимиздаги барча вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шахри жамоалари қатнашди. 6 нафар ёш спортчидан иборат жамоалар икки гуруҳга бўлинган ҳолда голиблик учун курашди.

Мурасиз руҳда кечган турнир якунида умумжамоа ҳисоби-

Bolalar sporti

да Фаргона вилояти ёшлари тенгсиз деб топилди. Тошкент шахри шарафини ҳимоя қилган умидли спортчи ёшлар иккинчи ва самарқандлик гимнастикачилар учинчи ўринни банд этишди.

Голиб гимнастикачиларга Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

Б.ШОКИРОВ

ЁЗГИ ТАЪТИЛ «ГУВАЛАК» БАҒРИДА

Косон туманининг Гувалак қишлоғига ҳеч борганмисиз? Агар бормаган бўлсангиз, қишлоқда амалга оширилган ва охирида бўлиб қолган ишлари ҳақида эшитгандирсиз. Айниқса, бу ерда қад рўстлаган спорт мактаби буюми диққатга сазовор. Қўрғанда кўз қувнайидиган спорт мактаби мусоабаси-ю, унда турли мусиқа садоларида монанд ҳаракатланаётган гимнастикачи қизларни кўриб, ҳавасингиз келади. Умумтаълим мактабларида таътил бошланиши билан бу масканга ошқабатган болалар сони яна ҳам ортади.

Бугунги кунда қишлоқларимизда спорт билан шуғулланиш учун яратилган шарт-шароитлар шахардаги имкониятлардан ҳеч ҳам қолишмайди. Қишлоқ ёшлари ҳам шахарлик тенгқурлари кabi спортнинг исталган тури билан мунтазам шуғулланмоқда. Бунга улар эришаётган ютуқлар орқали ҳам гувоҳ бўлишимиз мумкин.

— Бадий гимнастика нафақат спорт, балки санъат ҳамдир, — дейди спорт мактаби директори Уктам Султонов. — Қизларимизнинг янада чакқонроқ ва эркин ҳаракат қилишлари учун, энг аввало, мусиқани тўғри танлашга эътибор қаратамиз. Ҳар қандай хориж мусиқаларидан фойдаланишга йўл қўйилмайди. Шундай бўлган тақдирда ҳам, аввал ўша қўшиқнинг маъно-моҳиятини тушуниб, таржима қилдириб, маънавий-маърифий жиҳатларини таҳлил қилиб кўрамиз. Чунки фарзандларимизнинг баркамол бўлиб вояга етишида мусиқанинг ҳам катта ўрни бор.

Спорт мактаби ташкил этилганига ҳали унча кўп бўлгани йўқ. Мажмуа 2005 йили Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси маблағлари ҳисобидан бунёд этилган. Утган қисқа вақт ичида мажмуада шуғулланаётган спортчи ёшлар нафақат вилоятда, балки республикада ҳам танилмоқда. Айниқса, Президентимиз Ислам Каримов Қашқадарё вилоятига таширф буюрганда, мазкур спорт мактабига ҳам келиб, ёш спортчилар билан учрашгани ва ўз тиллақларини айтгани, ёшларни янада юксак галабаларга даъват этгани уларнинг ғайратига

ғайрат, шижоатига шижоат қўшганди.

Спорт мактабида чин маънода қишлоқ аҳли ҳаётига янгиликлар олиб кирмоқда. Сабаби, бу спорт масканида айни кунларда фақат ёшлар эмас, балки катталарнинг

сўм маблағ сарфланди. Бу борада қосонлик тадбиркорлар ҳам қараб туришмади. Улар бунёдкорлик ишига 100 миллион сўмлик ҳомийлик ёрдами билан улуш қўшди.

Илгари туманда атиги 67 нафар қиз бадий гимнастика билан шуғулланган бўлса, мажмуа ишга тушган, улар сони 371 нафарга етди. Мусобақалардаги иштирок ва муваффақиятлар ҳам йилдан-йилга ўсиб бора-япти.

— Қишлоғимизда спортнинг ушбу нафис турига қизиқувчи қизлар кўпчиликини ташкил этади, — дейди мураббия Дилафруз Абдурахимова. — Бадий гимнастика

ши, Қарши, Чироқчи туманлари ва теварак-атрофдаги ўндан ортиқ қишлоқлардан келган ёшлар ҳам малакали мураббийлар бошчилигида спорт билан шуғулланишмоқда. Мураббийларнинг ўз касбига бўлган масъулияти ва ёш спортчиларнинг тинимсиз ҳаракатлари эвазига спорт мактаби ўтган қисқа вақт ичида мамлакатимизда ўз ўрнини топиб бормоқда. Хусусан, 19 нафар жаҳон чемпиони, 47 нафар Осиё чемпиони, 447 нафар республика чемпиони айнан мазкур спорт мактаби калдирғочларидир. Яна бир жиҳати шуки, спорт мактабининг 70 нафарга яқин ёшлари спортда эришган муваффақиятлари тўғрисида давлат гранти асосида олий ўқув юртига қабул қилинган.

— Мен қишлоғимизда яратилган шароитлардан унумли фойдаланиб, ўз орзуларимга эришаётган бахтли қизлардан бириман, — дейди самбо, дзюдо, кураш ва бел олиш кураши бўйича Ўзбекистон чемпиони Гувалак маиший хизмат касб-хунар коллежи ўқувчиси Наргиза Арабова. — Шундоқки уйимиз яқинида қойлашган спорт мактаби меннинг энг сеvimли ва қадрдон масканимга айланди. Устозларим кўрсатмаларига амал қилиб, спортда чиникдим. Келгусида ўзбек спорти шухратида китъа ва жаҳон миқёсида кенг ёйишга ўз ҳиссамни қўшишни хоҳлайман.

Ўтган йили 22—29 октябрь кунлари Англиянинг Борнмут шахрида бўлиб ўтган VII жаҳон чемпионатида мазкур мактаб тарбияланувчиси София Эломонова 52 кг вазн тоифасида гиламга чиқиб, олтин медални қўлга киритди. Айни пайтда унга ҳавас қилиб, полвон бўлишига аҳд қилган Барчино Тумарислар сони ортомқда. Бундан ташқари, бадий гимнастикачи қизлар Гимнастрадининг вилоят босқичида қатнашиб, 1-ўринни қўлга киритишди. Энди улар Гимнастрадининг республика босқичига ҳозирлик кўрмоқда.

Уктам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Badiiy gimnastika

ҳам бирор спорт тури билан шуғулланаётганига гувоҳ бўласиз. Қишлоқ аҳли борки, кўли ишдан бўшади дегунча спорт мактаби томон шошилади, ўзи севган спорт тури билан шуғулланиб, соғлигини мустаҳкамлайди, ҳеч бўлмаганда фарзандларининг хатти-ҳаракатларини кузатишди.

Қишлоқда мана шундай шинамгина спорт мактабининг қад рўстлаши, энг аввало, ёшларнинг бўш вақти мароқли ўтишини таъминламоқда. Мактабда спорт билан эмин-эркин шуғулланиш учун яратиб берилган шарт-шароитлар таҳсинга сазовор.

Гувалак қишлоғида барча қўлайликларга эга икки қаватли бадий гимнастика зали қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бунинг учун эса Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан 500 миллион

спортнинг бошқа турларидан фарқ қилади. У билан фақат қизлар, 3-4 ёшдан бошлаб шуғулланади. Чунки гимнастиканинг кўп машқлари спортчидан эгилувчанликни талаб этади. Нозик ритмик ҳаракатларни қизлар ҳали суяғи қотиб улгурмасдан ўзлаштириши лозим.

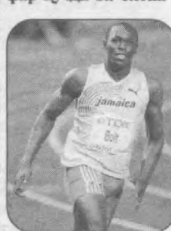
Спорт мактабида бугун бадий гимнастика, кураш (ўсмирлар ва қизлар), баскетбол, қўл тўпи, ўзбек жанг санъати, бел олиш кураши, эркин кураш, шахмат каби бир қатор спорт турлари бўйича 628 нафар бола (улардан 474 нафари қизлар) шуғулланмоқда. Қувонарлики, аксарият шогирдларимиз турли мусобақаларда голиблик шохсупасига кўтарилишмоқда.

Яна бир жиҳати, мазкур масканда фақат гува-лаклик ёшлар эмас, балки Шахрисабз, Қам-

МАВСУМНИНГ ЯНГИ НАТИЖАСИ

Ямайкалик спринтер Хусайн Болт Осло шахрида (Норвегия) 200 метр масофага ўтказилган «Бриллиант лига» мусобақасининг навбатдаги босқичида зафар қўчди ва олтин медаль билан тақдирланди.

Учинчи ўрин британиялик Жеймс Эллинтонга (20,55 сония) насиб қилди.

«Бриллиант лига»нинг галдаги босқичи 30 июнда Бирмингем шахрида бўлиб ўтади.

ПЕЛОТОНГА ИШОНИБ...

«Швейцария тур»нинг 6-босқичида австралиялик велосиподчи Хайрих Хаусслер мувозанатини йўқотиб йиқилиб тушган ва тос суяғи билан сон суягини тўлатишган бўлини синган.

— Мусобақа суръати жуда тез ва шиддатли эди, — деди Хаусслер кўнгилсиз воқеага шарҳ бераркан. — Бир маромда тахминан 10 километрни ортда қолдирдик. Ўзун пелотон қўтилмаганда тезликни камайтириш ва ўртада келаётганимиз боис тезликни бошқаролмай, худди доминода бўлганидек бир-биримизга урилиб йиқила бошладик.

Тиббий текширувлар натижасига кўра, IAM Cycling жамоаси вақили кузгача спорт оламиндан узоқлашиб даволанади.

57 ДАҚИҚАЛИК РАҚИБ

Теннис бўйича давом этаётган «Queen's Club» халқаро турнирининг нимчорак финалида британиялик Энди Маррей австралиялик Маринко Матосевич билан қорға чиқди.

Икки сетга қўзилган матчда Маррей рақибини 6:2, 6:2 ҳисобида енгди ва чорак финал йўлланмасини қўлга киритди.

Турнирда биринчи рақамли ракеткачи сифатида рўйхатга олинган спортчининг Маринкони доғда қолдириши учун 57 дақиқа кифоя қилди.

Маррей энди ярим финал йўлланмаси учун германиялик Бенжамин Беккер билан мусобақалашади.

160 КИЛОМЕТРГА СУЗМОҚЧИ

Австралиялик сузувчи Хлоя Маккардел Куба ва АҚШ орасидаги 160 километрлик масофани сузиб ўтишга қарор қилди.

28 ёшли Маккардел машаққатларни енгиб, Флорида бўғозида 60 соатда етиб бора олса, жаҳон рекордини янгилайди. Сузувчи бу юмушни махсус сузиш кийимисиз амалга оширмоқчи. Аммо бу унинг ҳаёти учун хавфли. Чунки очик денгизда йиртқич сув жониворлари исталган вақтда ҳужумга ўтиши мумкин.

У 12 июнда Гавана пляжида сузга шўнғиди. Аммо 11 соат сузгач, унга медуза жароҳат етказди ва тезда қайиққа олинди. Сузувчи шу қадар чарчаганки, камиди 24 соат дам олиши лозим.

Ушбу масофа 1997 йили Съезен Марони томонидан махсус ҳимояловчи восита ёрдамида босиб ўтилган.

Халқ таълими вазирлигининг Республика Таълим маркази раҳбарияти ва жамоаси Табиий ва аниқ фанлар бўлими бош методисти З.Сангировага волидаи муҳтарамасини
МАЙРАМХОН аянинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Тоғлардаги қор бу асарларда фон вазифасини ўтаган. Агар тоғнинг ҳар бир майда деталига кўрсатганида асар урта планга бўлинимас эди. Рассом асарлари дастгоҳли рангтавсирда ишланган бўлсада, маҳобатли кўринади... Лирик манзаралар баробарида кенглик, ҳавони кўриш мум-

лар эса мен юз бора бориб мафтун бўлганим, кузатиб тасвирини қорозга кўчирмоқ учун узок-узок ўйларга толганим — Тошкент атрофидаги тоғлар. Ватанимнинг гўзал парчаси бўлган бу ҳудудда мен камидан 25 йилдан бундан ишлайман. Бу жойларга ишқим тушган. Йилнинг тўрт фаслида ҳам бораман. Ҳар ёнидан айланиб ўтиб асарларимнинг «парча»-

ганмиз. Нукталар билан ишлаш — плантенаизмга кўтарилган. Нукталар билан ишлайман — бу манзара тасвири худди асар мисол ёзилади, деганидир... Табиат шунчалар бойки, уларни бўйб бўлмайди, худди бадиий асар мисол ёзиш керак у ҳақдаги тасаввур талқинларини. Иш-лаш жараёнида табиатнинг му-сиқасини сезишга ҳаракат

гурурланиш ҳиссини жўш урдириш керак. Бунда эса тасвирий санъатнинг хизмати бел-ниҳоя. Дейлик, ҳамма ҳам биз ижодкорлардек қадамба-қадам юрт бағрини кезолмас, лекин ҳамма Ватан гўзалли-гини кўриши керак. Галерея ташкил этилдики, тасвирий санъат асарларининг мазмун-моҳиятини газета ёки журнал-да чоп этилганлари орқали

соннинг имзоси бўлиши мум-кин, холос, қолган маънони тасвирдан излаш керак. Би-лимдон мухлис ёқтирган аса-ри қаршида туриб, рассом фикрини, нима демоқчилиги-ни англайди. Романи ўқигандек ўзига сингдиради асар моҳиятини. Кўриб тур-ганимиз тут дарахлари тас-вирига бағишланган туркум асарлар яратганман. Ўзбекис-

ВАТАНГА МУҲАББАТ ИЗҲОРИ

кин уларда. Ирмоқлар орқали сизни ичкарига бошлаб кетади баъзи асарлар...

— **Тасвирий санъатда расм сўзи кам ишлатилади, ижодий ишлар асар дейилади. Тафовутига келсак, архитектор чизади, рассом ёзади. Ёзувчидан фарқи у таассуротларини бўёқлар орқали, такрор-такрор, токи маромига ет-гунича бўёқлар орқали ёза-веради, ёзаверади. Анвар Мирсоатов асарларида ўткир ранглар кам. Аслида ранг танлаш ҳар бир рас-сомнинг ўз хоҳиши, ички дунёси, ҳиссиётларидан келиб чиқади ва шу асно-да у ўз колоритини белги-лайди, шундай эмасми?**

Анвар Мирсоатов:
— Совуқ ва иссиқ ранглар-нинг ёнма-ён қўйилиши аса-рга қандайдир вазминлик ба-ғишлайди. Дейлик, тоғларни оддий кузатувчи яшил ёки ер рангига кўриши мумкин. Ле-кин рассом уни кўпроқ ранг-да кўра олади. Ушбу Ватан манзарасини акс эттиратган асарга мен — Оҳангарон, Кўкон йўлини асос қилиб ол-ганман. Лекин маълум бир қисми кўчирилмаган. Бу тоғ-

ларини яратаман, янги-янги илҳом оламан. Сув омборла-ри, қишлоқларни яёв кезиб чиққанман. Фарғона водийси, Шохимардон томонларда кўп бўлганман. Бир асар яратил-гунча бир қанча этюдлар чи-зилади.

Кўплаб чет мамлакатларда кўргазмалар ташкил этганмиз. Хорижликларнинг «Асарла-рингиз орқали Ўзбекистонни кўрдим. У мен тасаввур қил-ганимдан ҳам гўзал экан. Шун-дай ажойиб мамлакатта умрим давомида лоқал бир бора бо-риш орзуим. Ишларингиз бу иштиёқимни янада оширди...» деган маънодаги гапларини эшитиб, ўз-ўзимдан, ижодим-дан ризо бўлган, гурурланган, янада кўпроқ меҳнат қилишга бел боғлаган кезларим кўп бўлган. Баҳорми, кузми унинг гўзаллигини «олиб» қолиш учун ўн-ўн беш кунлаб таби-ат бағрига кетаман, бир муд-дат унинг, қорозга кўчажак аса-рим оламида яшайман.

Франциялик рассомлар асос солган бу жанрга, улар-нинг ўтиб кетганига ҳам юз йилдан ортди. Биз Ўзбекис-тонда ушбу санъат турини яна-да ривожлантиришни ўз олдимизга мақсад қилиб ол-

Бешинчи сабоқ

қиламан, ички ҳис-туйғуларим мусикадек полотнога туша бошлайди. Ўзим туғилиб ўсган Тошкент шаҳридаги «Ис-ломобод» маҳалласида «Ман-заралар галереяси»ни очган-миз. Чунки ёшларни ватанпар-варлик руҳида тарбиялаш учун уларни аввало юртнинг гўзал-ликларига ошно этиш, кўнгилларида яшаб турган махони билан фахрланиш,

ўқиб бўлмайди. Галерея ёки музейга бориб асарнинг асл нусхасини кўриш билангина бу муддаога эришиш мумкин. Шунда ҳам шунчаки кузатиш, қараб ўтиб кетиш билан унга ошно бўлиб қолинмайди. Ке-рак бўлса, ҳар бир асар қар-шида соатлаб турмоқ жо-изки, томошабин ҳам рассом ижод қилган пайтдаги кайфи-ятга туша олсин. Асарнинг ҳар бир бурчаги — осмон тас-виридан тортиб эндигина яшиллик эна бошлаган анҳор лабларининг бўёқларига қайта-қайта назарингиздан ўтсин. Шундагина киши ўзига керакли маънавият озукани ололади. Асарнинг руҳий дунёсини илғай бошлайди, яшайди унинг оламида. Шун-да асар ўқила бошлайди. Бу ёғи энди ҳар кимнинг маъна-вияти, дунёқарашининг кенг-лигига боғлиқ. Ҳар ким асар-да аввало ўзини кўради, худ-ди театр томоша қилгандаги мисол. Шу тариха бир асар-ни минг киши минг хил кўра-ди ва айна пайтда турлича ўқийди.

Асарни ҳеч бўлмаганда картина диагоналидан уч ба-равар узокроқда туриб томо-ша қилиш керак. Баъзилар картинага жуда яқин келиб, унда нима ёзилган экан, дея синичклаб қарайди. Унда рас-

сонда пиллачилик жуда яхши ривожланган. Бу беназир да-рахтнинг ҳосиятлари мўл. Ўғтибор бериб кўра олувчи мухлис дарахнинг танасидан мени «тоғиб» олади. Қаранг-га, нечта бир тур, бир навда-ги дарахт бўлса бирортаси бир-бирига ўхшамайди. Бу инсонларнинг турлича қисмат йўли, ҳаёти. Фалсафий аса-рга ўхшайди бу тасвирлар: жонланиш пайти баҳор. Ўтган йилнинг кузидан қолган сўнги япроқлар. Улар тўки-лишни хоҳламайди, лекин ўрнига новдалардан янги бар-гаклар чиқиши керак...

Зухра Зайниддинова: — «Тутзор» асарини ҳар гал ку-затганимда дарахлар орқали табиатнинг бир қисмини кўргандек бўламан. Уни ли-рик манзара йўналишида яра-тилган, дейиш мумкин. Эрта баҳор, кузнинг ифори ҳам бор унда. Дарахт япроқлари қуриб битаёзган, пойида эса кўка-раётган майсалар. Ҳаётнинг давомийлиги бор унда. «Тут-лар — қариялармикан?», дей-ман ўзимга ўзим. Қалби минг бора жароҳатланган, лекин яшашга иштиёқманд... Асар кишини ўйлашга, фикрлашга ундадими, унинг муваффа-қияти шунда!

Ойбуви ОЧИЛОВА

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

O'zbekiston Xalq ta'limi
vazirligi, O'zbekiston Oliy
va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va
madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-
NAZAROV, Baxtiyor DONIYO-
ROV, Farrux JABBOV (bosh
muharrirning birinchi o'rinbosari),
Husan NISHONOV (bosh muharrir
o'rinbosari), Farhod RIZAYEV, Nurlan
USMONOV (bosh muharrir o'rin-
bosari), "Uchitel' Uzbekistana",
Mirzakarim XUDDIYEV, Baxtiyor
YOQUBOV (mas'ul kotib), Aleksey
CHUKARIN (mas'ul kotib, "Uchitel'
Uzbekistana"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot
agentligida № 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

9 772010 641009

INDEXS: 149, 150, 1-618.

Tiraj 5313.

Hajmi 4 bosma taboq.

Ofset usulida bosilgan,

qog'oz bichimi A-3.

"Ma'rifat-dan materiallarni ko'chirib bosish
tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir-
qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy
o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi—233-
53-14, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi
yangiliklari bo'limi—236-54-03, adabiyot, madaniyat,
kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi—233-
54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari
bo'limi—233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport
yangiliklari bo'limi—233-76-40, reklama va marketing
bo'limi—233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

Navbatchi muharrir:
Zohidjon XOLOV.

Navbatchi:
Jo'rabek JANGIROV.

"Sharq" nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxona manzili:

"Bukuk Turo" ko'chasi, 41-uy

Y'la yuquri — 01.10

Topshirildi — 01.55